



NEDERZETTINGSSPOREN UIT DE VROEGE IJZERTIJD

Eindrapport van een opgraving ter hoogte van Fabriekstraat in Oudsbergen.

RAPPORT NR. 1083

Titel

Nederzettingssporen uit de vroege ijzertijd: Eindrapport van een opgraving ter hoogte van de
Fabriekstraat te Oudsbergen

Auteur(s)

Jennes Niels & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2017/00195 – Niels Jennes

Projectnummer J. Verrijckt

2021-629

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2022A469

Plaats en datum

Beerse, 26/08/2022

INHOUD

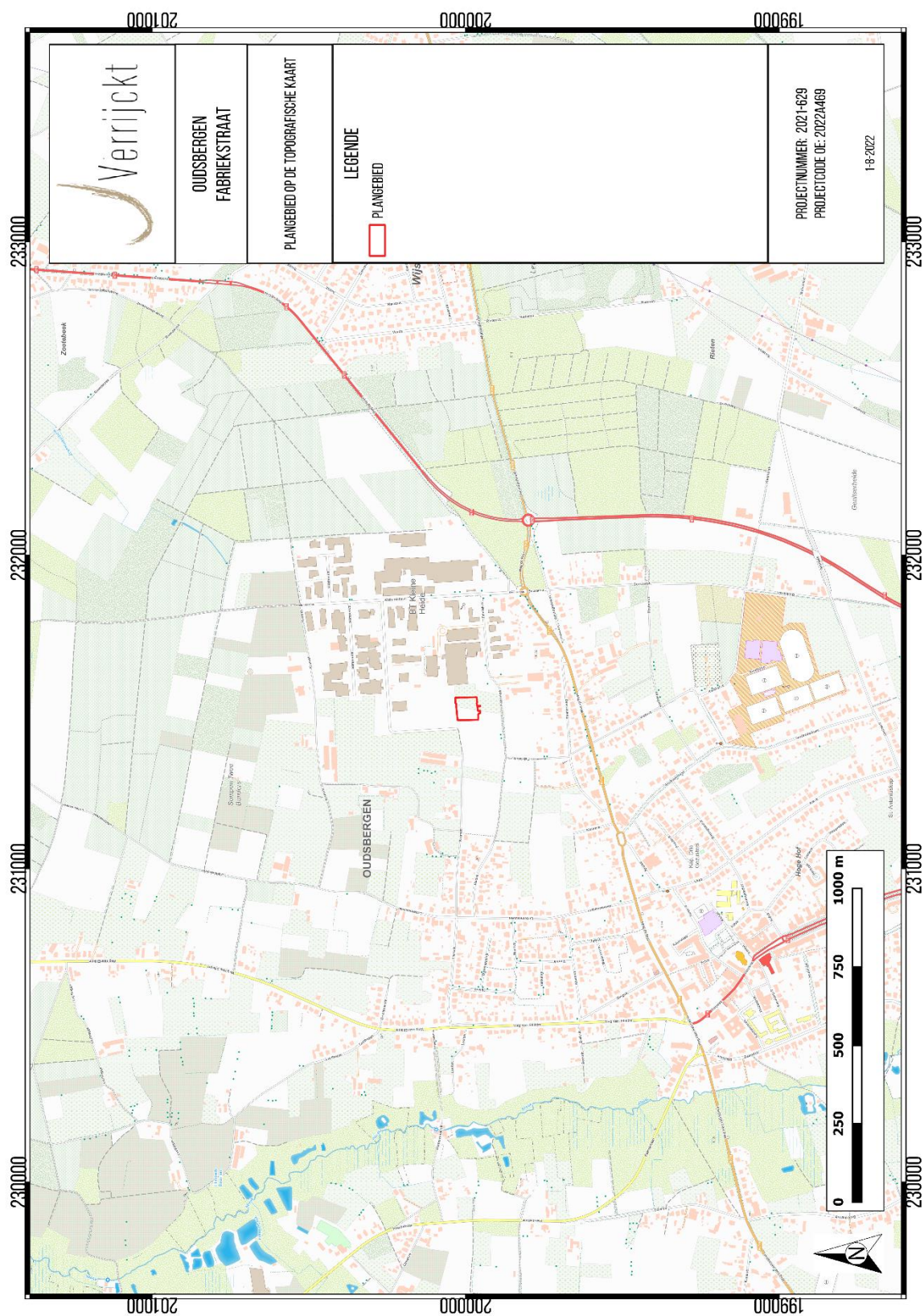
1	Inleiding.....	3
1.1	Beschrijvend gedeelte	3
1.2	Aanleiding	7
1.3	Archeologische voorkennis en resultaten archeologisch vooronderzoek.....	9
1.4	Werkwijze en strategie.....	10
2	Assessmentrapport	14
2.1	Landschap en bodemopbouw	14
2.2	Sporen en structuren.....	18
2.3	Vondsten en stalen	18
2.4	Besluit	20
3	Beschrijving van het kader van de archeologische site.....	21
3.1	Beschrijving van het aardwetenschappelijk kader	21
3.2	Beschrijving van het historische kader	26
3.3	Beschrijving van het archeologische kader	32
4	Aardkundige beschrijving.....	34
4.1	Inleiding	34
4.2	Bodemopbouw binnen het plangebied.....	34
4.3	Conclusie en effecten op de aanwezige archeologie	34
5	Beschrijving van de archeologische site	37
5.1	Inleiding	37
5.2	Gebouwplattegrond	37
5.3	Palenrij.....	41
6	Synthese	43
6.1	Algemeen	43
6.2	Beantwoording van de onderzoeksvragen	43
7	Lijst met figuren	46
8	Lijst met tabellen.....	46
9	Bibliografie	47
10	Bijlagen.....	49

1 INLEIDING

1.1 Beschrijvend gedeelte

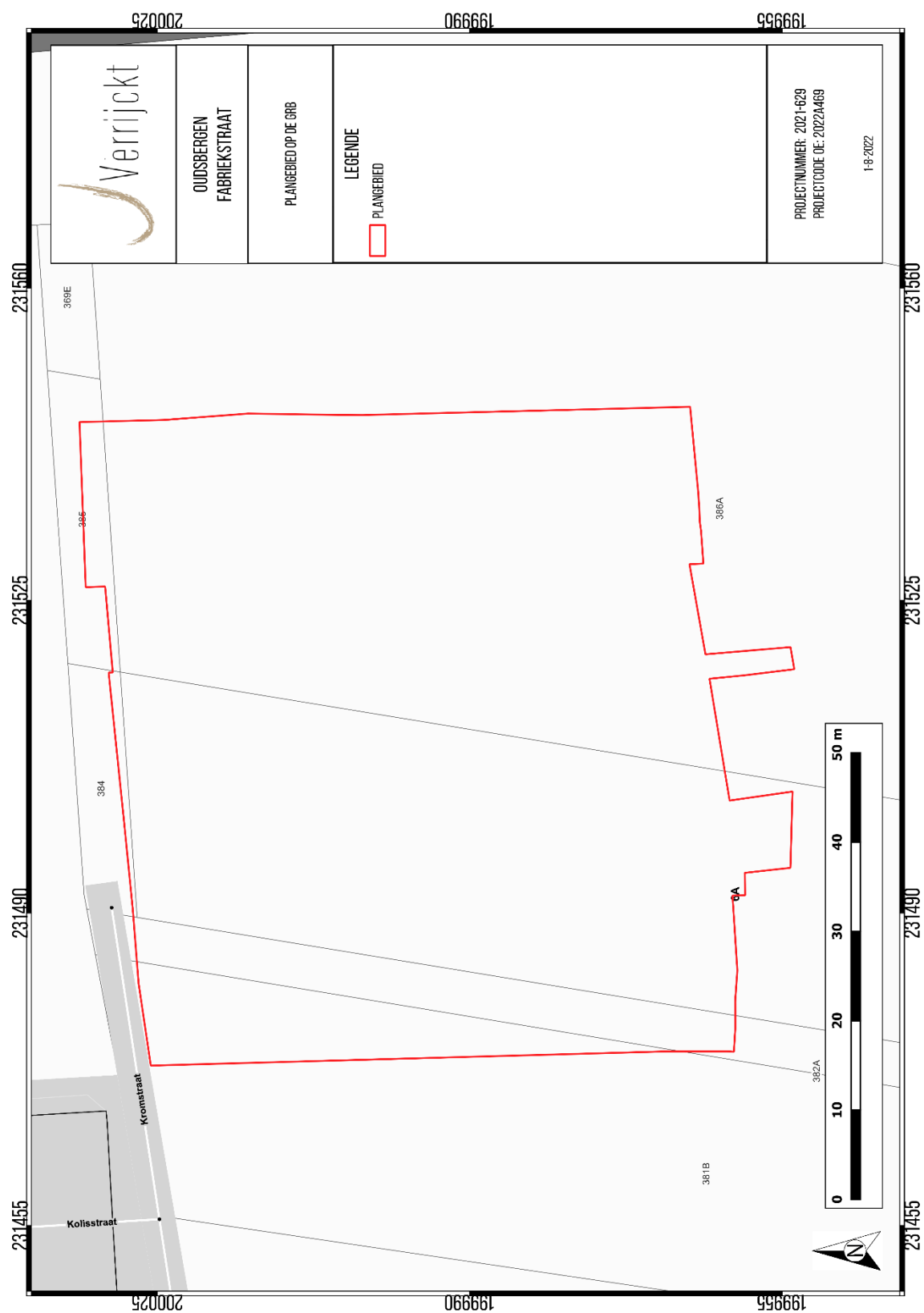
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021-629
Projectcode Onroerend Erfgoed		2022A469
Locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Oudsbergen
	Deelgemeente	Meeuwen
	Straat	Fabriekstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Oudsbergen
	Afdeling	1
	Sectie	B
	Percelen	381B; 382A; 383; 384; 385; 386A
Coördinaten	Noordwest	X: 231473 Y: 200026
	Noordoost	X: 231545 Y: 200033
	Zuidwest	X: 231475 Y: 199960
	Zuidoost	X: 231547 Y: 199965
Oppervlakte plangebied		Ca. 4958 m²
Erkend Archeoloog		2017/00195 – Niels Jennes



Figuur 1: Plangebied op de topografische kaart.¹

¹ AGIV 2022a.



Figuur 2: Plangebied op de kadasterkaart.²

² AGIV 2022d.

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het vervolgonderzoek, met name een vlakdekkende opgraving, kadert in de uitvoering van het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de nota JENNES & VERRIJCKT 2021 met ID 21029 en projectcode 2021K17. Deze nota werd opgemaakt naar aanleiding van de geplande uitbreiding van een bestaand industriegebouw met extra kantoren, magazijnen, etc. aan de Fabriekstraat te Oudsbergen.

Dit vervolgonderzoek, met name een archeologische opgraving, kadert binnen het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Voorgaande de opgraving werden een bureau-, en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.³ Tijdens het proefsleuvenonderzoek bleek de aanwezigheid van een archeologische vindplaats met voorlopig nog onbekende datering. Er werd een gebied geselecteerd van ca. 4.800 m² om vlakdekkend te onderzoeken.

Op basis van de nota werden enkele onderzoeksvragen geformuleerd die minimaal beantwoord moeten worden in het eindrapport:

Landschappelijk kader:

- *Welke bodemhorizonten worden in de profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?*
- *Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?*
- *Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en de archeologische sporen?*
- *Hoe zag het landschap er tijdens de verschillende bewonings- en gebruiksfases uit?*
- *Heeft de bodem of het landschap een invloed gehad op het landgebruik en de landinrichting?*
- *Zijn er doorheen de tijd, veranderingen opgetreden in het landschap en het landschapsgebruik? Zijn deze veranderingen veroorzaakt door de mens?*

Nederzetting

- *Wat is de aard van vindplaats?*
- *Is de begrenzing van de nederzetting bereikt? Zoja:*
 - o *Waar bevindt zich deze begrenzing en hoe manifesteert zich deze?*
 - o *Wat is de datering van de nederzetting en zijn er meerdere fases te herkennen?*
 - o *Is er sprake van een ruimtelijke inrichting van het landschap waarbij bepaalde zones een bepaalde functie kenden of toebehoorden aan één erf?*
 - o *Zijn er gebouwplattegronden aanwezig? Zoja;*
 - *tot welk type behoren deze gebouwplattegronden? Zijn er uitspraken te doen omtrent datering, functie, constructie en gebruik?*

³ FELLAHI & VERRIJCKT 2021; JENNES & VERRIJCKT 2021.

- *Zijn er andere sporen, structuren of vondsten die wijzen op de aanwezigheid van een nederzetting of activiteiten die rechtstreeks verband houden met deze nederzetting?*
- *Zijn er sporen aanwezig die verband houden met een specifieke ambacht?*

Materiële cultuur

- *Tot welke vondstcategorieën behoren de vondsten, wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?*
- *Zijn er uitspraken te doen omtrent typologie, functie en datering van de vondsten?*
- *Zijn de vondsten van lokale oorsprong of wijzen deze op (handels)contacten met andere gebieden?*
- *Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de gebruikers?*

Aanbevelingen

- *Welke onderzoeken kunnen in de toekomst de kennis van de site uitbreiden?*
- *Zijn er vondsten die conserveringsmaatregelen nodig hebben zodat deze voor de toekomst bewaard kunnen blijven?*

1.1.3 Randvoorwaarden

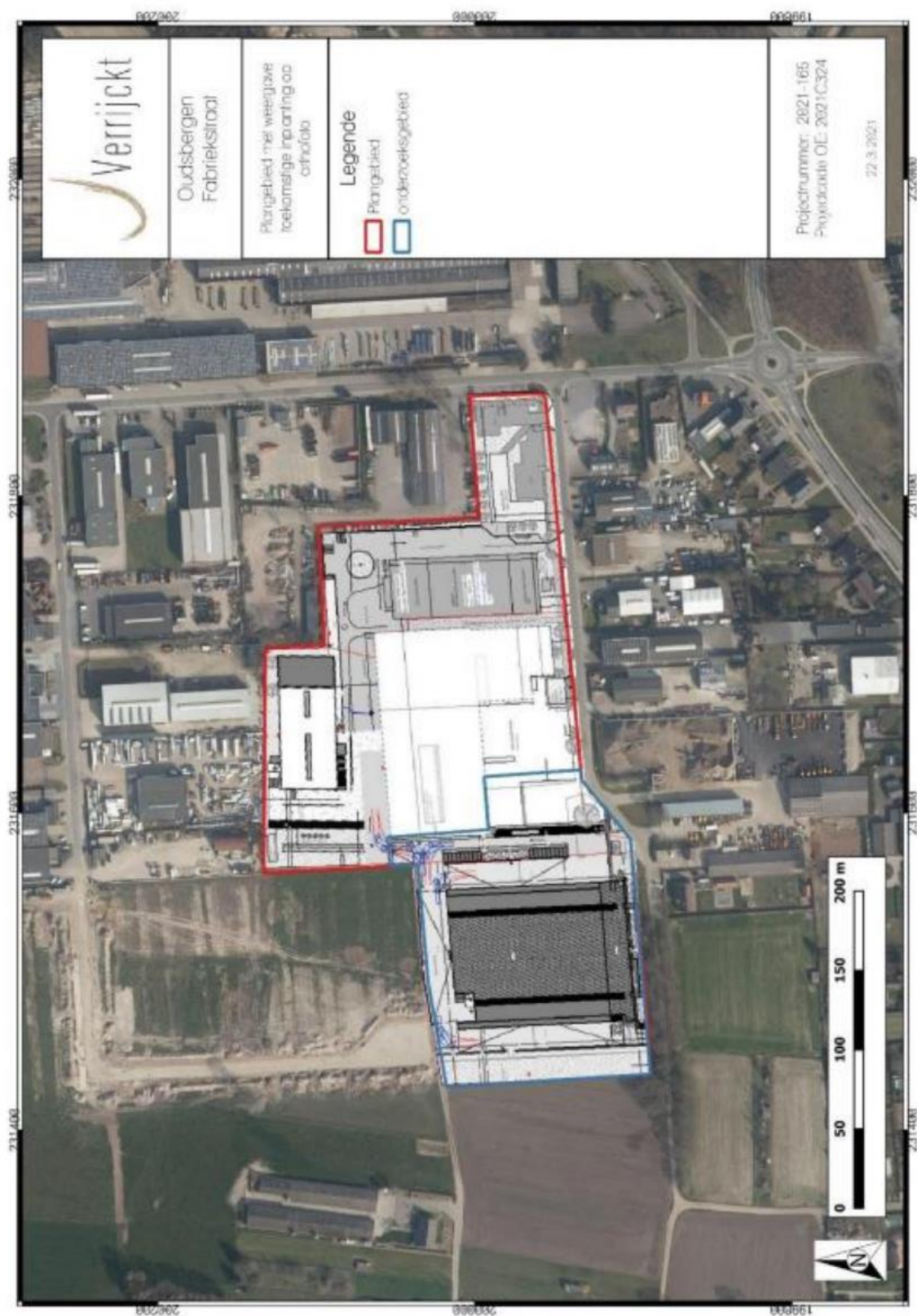
Er werden geen specifieke randvoorwaarden opgesteld.

1.2 Aanleiding

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een stedenbouwkundige handeling aan de Fabriekstraat te Oudsbergen.

De opdrachtgever plant op het terrein de uitbreiding van een industriegebouw. Het industriegebouw heeft een oppervlakte van ca. 10.000 m². Deze zal gefundeerd worden op de vorstvrije en vaste grond, op een diepte van ca. 80 cm-mv. Rondom het gebouw wordt betonverharding aangelegd op een diepte van ca. 50 cm-mv. In het uiterste westen wordt een groenzone aangelegd.

Voor de details van de geplande werkzaamheden wordt verwezen naar de archeologienota. Met zekerheid kan gesteld worden dat een eventueel leesbaar archeologisch niveau zal worden geraakt, inclusief eventuele archeologische waarden.



Figuur 3: Overzicht van het verkavelingsplan en de bouwloten.⁴

⁴ JENNES & VERRIJCKT 2021.

1.3 Archeologische voorkennis en resultaten archeologisch vooronderzoek

1.3.1 Bureauonderzoek⁵

Het plangebied is gelegen op de noordflank van een dekzandrug. Waterlopen bevinden zich pas vanaf 1,2 km van het plangebied waardoor werd geadviseerd meteen over te gaan tot proefsleuvenonderzoek.

In de ondergrond is de formatie van Kasterlee terug te vinden. Ze bestaat uit bleekgroen tot bruin fijn zand met kleihorizonten. Ze is verder glauconiet- en micahoudend. Onderaan bevinden zich silexkeitjes.

De tertiaire afzettingen worden bedekt door vroeg- en midden-pleistocene Maasafzettingen. Eventueel zou hier nog eolisch dekzand uit het Midden- of Laat-Pleistoceen kunnen worden aangetroffen.

Vanaf het Holoceen werd het klimaat milder en werd plantengroei gestimuleerd. Hierdoor werden de pleistocene sedimenten vastgelegd en konden bodems zich ontwikkelen. Binnen het plangebied zijn matig droge tot droge lemige zandbodems terug te vinden, al dan niet met een restant van een podzol in de profielen.

Oudsbergen is een relatief jonge gemeente samengesteld uit Ellikom, Gruitrode, Meeuwen, Neerglabbeek en Wijshagen. Het plangebied ligt binnen de deelgemeente Meeuwen.

De oudst gekende vermelding dateert uit 1146 waarin Meeuwen wordt vermeld als *Mewa*. Het is ontstaan als een typische Kempische rivierdalnederzetting op de oostelijke valleiwand van de Abeek. Het is een landbouwgemeente temidden van uitgestrekte heidegebieden. Er ontstond in deze heidegebieden, in de 14de en 15de eeuw, een welvaart dankzij de schapen- en bijenteelt. De vallei werd voornamelijk als hooi- en weiland gebruikt en dit zeker tot 1940. Hierna raakte de landen in ongebruik en werden er populieren aangeplant, werden de hooilanden verruigd tot rietlanden of ze werden terug elzenbroekbossen of laagvenen. In het oosten van het dorp was er een langgerekte communautaire akker aanwezig, te zien aan het plaggenbodemoncomplex. Dit is een gebied dat nu verstedelijkt is. Voor de tweede wereldoorlog ging de gemeente van akkerbouw naar intensieve veeteelt en met mindere mate ook rundveehouderij met het bijhorend grasland en voedergewassen als bodemgebruik. Meeuwen bestond uit verschillende straatdorpen. Door de toenemende lintbebouwing zijn deze gehuchten niet meer te herkennen. Er bleef wel een groot deel van het grondgebied onbewoond zoals het zuidelijk gedeelte (de Grote Heide) dat militair domein is geworden.

Meeuwen behoorde tot het domein van de graven van Loon en daarna waren de prins-bisschoppen van Luik heer van het gebied. Er bevinden zich in Meeuwen ook enkele laathoven zoals de Wijerhof, het Holihof, het Sint-Mertenshof, het hof van 't Maselant, het laathof van Horion, het hof In den Ghilis/Gielishof en het donderslaghof. Door de eeuwen heen waren er ook geregeld twisten met buurgemeentes over de grenzen in de heidegebieden. In 1648 in de donderslagheide, op Sint-Nikolaasdag was er een bloederig treffen tussen de Kempische huislieden en de Lorreinse troepen. Dit kwam doordat de hertog van Lotharingen, Karel IV uit Frankrijk werd gezet in 1633 en in dienst van het Spaanse gouvernement in Brussel stond. Zijn houding zorgde ervoor dat hij het vertrouwen van Brussel, de republiek, Gullik en Leuk snel verloor. In 1648 werd de Vrede van Münster getekend, waarbij er een einde kwam van de Dertigjarige oorlog. Bij deze ondertekening probeerde

⁵ FELLAHI & VERRIJCKT 2021.

bij het hertogdom Lotharingen terug in zijn bezit te krijgen maar mislukte hierin. Met dat hij zijn troepen nog in dienst had en hij van niemand nog soldij ontving gaf Karel IV het bevel de plattelandsgemeenten te plunderen. Bij de huislieden vielen er 367 doden en 294 gewonden, ze werden vrijwel zonder verweer verslagen door de Lorreinen. Eveneens in 1749-50 met de Oostenrijkse Successieoorlog heeft Meeuwen grote schade geleden en moesten veel inwoners met vee en bezit naar Bree of naar de schans vluchten.

Op vlak van religie behoorde Meeuwen tot de Sint-Martinusparochie en later gingen ze over naar het Onze-Lieve-Vrouwekapittel van Maastricht.

Op cartografische bronnen is het westelijk gedeelte van het plangebied steeds in gebruik geweest als akker- of weiland. Het oostelijk gedeelte is pas in de jaren '90 getransformeerd tot industriezone.

In de omgeving van het plangebied zijn verschillende meldingen uit de CAI bekend. Met name dankzij luchtfotografie werden *celtic fields* herkend. Als losse vondsten gelden een 2^e eeuwse munt en een vleugelbijl uit de bronstijd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd beslist om vervolgonderzoek te laten uitvoeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

1.3.2 Proefsleuvenonderzoek⁶

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd één duidelijke gebouwplattegrond aangetroffen bestaande uit vier staanderparen. Verder werden er weinig duidelijke, archeologisch relevante sporen aangetroffen. Eén van de paalsporen van de plattegrond werd gecoupeerd. De coupe toonde toch een dermate goede bewaring aan dat een vlakdekkend onderzoek nodig was. Er werd beslist om een perimeter van ca. 4.800 m² rond de gebouwplattegrond verder te onderzoeken door middel van een vlakdekkende opgraving.

1.4 Werkwijze en strategie

1.4.1 Algemene bepalingen

Een archeologische opgraving heeft tot doel de informatie uit het bodemarchief in de vorm van een archeologisch ensemble te behouden en te ontsluiten door archeologische sites, sporen en artefacten vrij te leggen, te onderzoeken en te registreren. De algemene bepalingen van een opgraving, zoals vastgesteld in de Code van Goede Praktijk, zijn hier van toepassing.⁷

1.4.2 Specifieke methodologie

Het vlakdekkend archeologisch onderzoek zal worden uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk specifiek zoals beschreven in hoofdstuk 15 tot en met 22. De opgraving omvat de zone aangeduid op figuur 1. Dit is een gebied van circa 4.800 m².

De uitgravingen gebeuren door een kraan met een gladde kraanbak tot op het archeologische niveau, dat wil zeggen in de top van de Maasafzettingen. Het plangebied wordt zo efficiënt mogelijk opgegraven waarbij aandacht wordt besteed aan een zo overzichtelijk mogelijk ruimtelijk beeld van de situatie te scheppen. Gebouwstructuren worden indien mogelijk in één keer blootgelegd en geregistreerd.

⁶ JENNES & VERRIJCKT 2021.

⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016

Alle sporen dienen te worden gefotografeerd, beschreven en ingemeten. Ook de vlakhoogte en maaiveldhoogte dienen digitaal te worden opgemeten. De sporen worden handmatig gecoupeerd en de doorsnedes beschreven, getekend en gefotografeerd.

Eventuele vondsten worden per context apart verzameld. Indien sprake is van vondstconcentraties (crematies, concentraties scherven, vuursteen), worden deze als puntlocaties ingemeten. Metaalvondsten (uitgezonderd spijkers) worden eveneens als puntlocaties ingemeten. Waar wenselijk worden sporen bemonsterd voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Kansrijke sporen voor zowel het aantreffen van verkoolde als onverkoolde resten worden ruim bemonsterd. Diepe sporen en sporen die onder de grondwaterstand zijn bewaard, worden standaard bemonsterd voor archeobotanisch onderzoek.

Indien houten structuren aanwezig zijn, worden hiervan houtmonsters genomen ten behoeve van houtsoortbepaling, bewerkingssporen en dendrochronologisch onderzoek. Fragiele en/of belangwekkende vondsten worden op de plaats van aantreffen gefotografeerd alvorens gelicht te worden.

Profielen en coupes worden schaal 1:20 getekend. De profielen zullen bij een eenduidig profiel gedocumenteerd worden door middel van regelmatige profielkolommen. TAW-hoogtes op de profielkolommen worden digitaal ingemeten.

Met de opdrachtgever wordt besproken of de werkputten terug moeten worden gedicht, of deze open mogen worden gelaten voor de werken.

Eventuele waterputten of andere waterhoudende structuren dienen met bronbemaling opgegraven te worden volgens de standaardprocedure.¹ Het veiligst wordt per 75 cm/1 m verdiept om dan het profiel te registreren door middel van foto's en tekeningen. Nadien wordt de tweede helft uitgehaald tot op het uitgegraven niveau. Dit tweede vlak wordt opnieuw ingemeten en vervolgens gecoupeerd. Dergelijke methode wordt toegepast tot de bodem van de waterput bereikt is.

1.4.3 Risicoanalyse

Voor aanvang en tijdens de opgraving dienen maatregelen genomen te worden om de risico's voor archeologen te beperken.

Zo dient vervuiling voor aanvang van de werken gemeld te worden door de opdrachtgever. Indien er vervuiling aanwezig is, dient onderzocht te worden of deze vervuiling de gezondheid kan schaden en welke maatregelen nodig zijn om de invloed op de archeologen te beperken.

Tevens dient er ten alle tijden rekening worden gehouden met veilige werkomstandigheden. Deze veilige werkomstandigheden zijn de verantwoordelijkheid van de erkend archeoloog en het volledige team. Zo dient er steeds een minimale buffer van 2 meter behouden worden van schuttingen, gebouwen of andere constructies. Bij het uitgraven van sporen, dieper dan de grondwaterstand of met onstabiele grondlagen, dient er steeds onder een hoek van 45 graden afgegraven te worden. Tevens dient de archeoloog steeds een veilige vluchtweg te hebben indien er grondverzakkingen zouden optreden. Indien de erkend archeoloog beoordeeld dat bepaalde sporen niet onderzocht kunnen worden vanwege deze onveilige situaties mag hij de werkzaamheden staken. Dit dien nadien verantwoord te worden in het rapport.

1.4.4 Uitgevoerde methodologie en afwijkingen van de opgestelde methodologie

Tijdens de uitvoering van de opgraving is er niet afgeweken van het vooropgestelde programma van maatregelen en de bepalingen van de code van goede praktijk.

De opgraving is uitgevoerd van woensdag 2 tot en met dinsdag 8 februari 2022, onder leiding van erkend archeoloog en projectleider Niels Jennes (2017/00195). Het team werd vervolledigd door archeoloog-assistent Bart Van Eyck en Marjolijn De Puydt. De kraan en kraanman werden aangeleverd Davegro bvba. Metaaldetectie werd uitgevoerd door erkend detectorist Sven Proesmans (2015/00233).

Alles werd geregistreerd onder drie werkputten. Ze werden aangelegd door middel van een rupskraan met een gladde kraanbak van 2 m breed. De teelaarde werd laagsgewijs verdiept tot op het archeologisch leesbaar niveau. In dit geval betrof het één vlak: de top van de C-horizont. Bij het verdiepen van de teelaarde werd elke laag afgespeurd op eventuele vondsten.

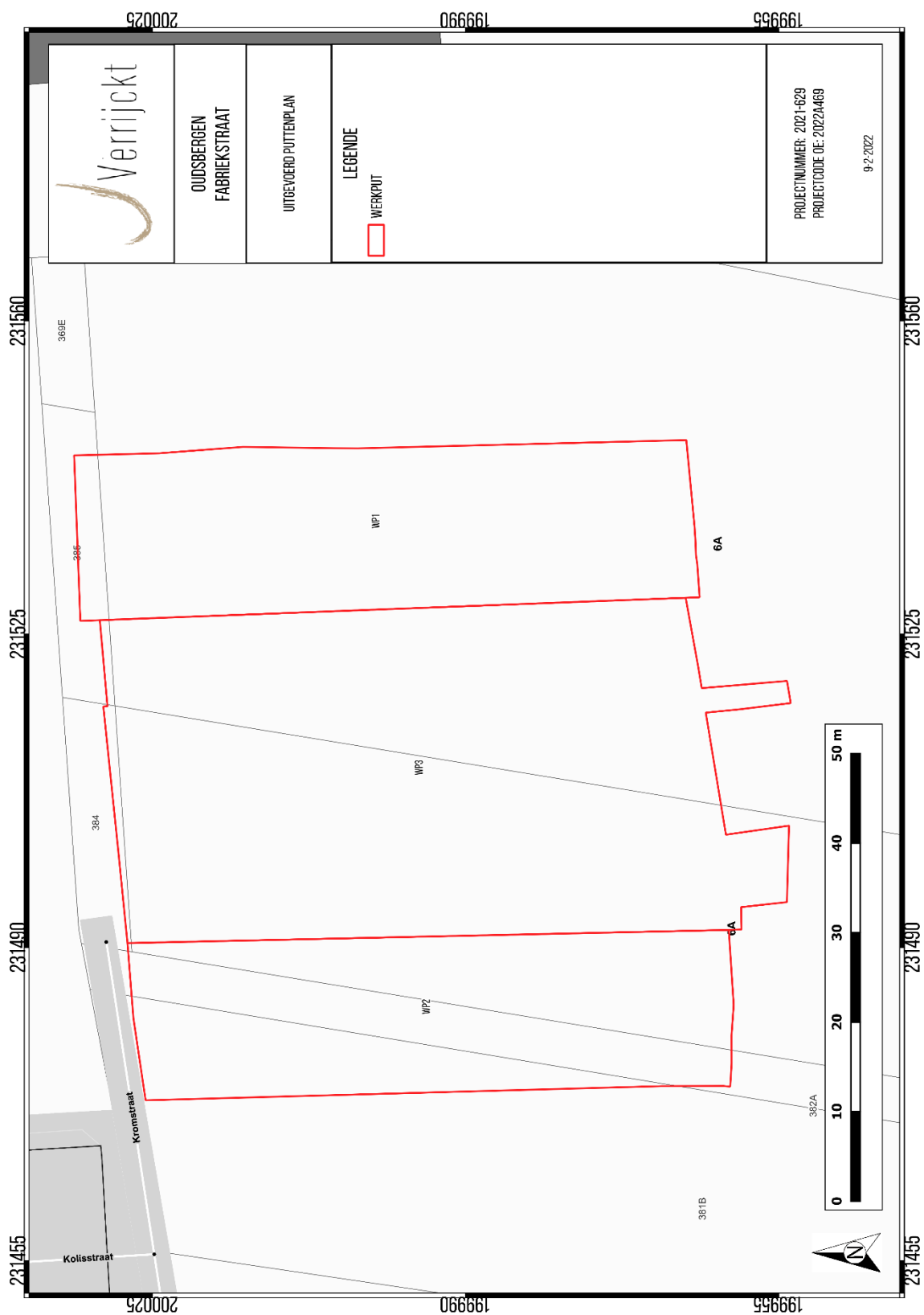
De aangetroffen sporen werden ingekrast in het vlak, gefotografeerd en nadien ingemeten met GPS. Na controle van de veldplannen werden de sporen geregistreerd. Grondsporen werden manueel gecoupeerd, gefotografeerd, ingetekend op schaal 1:20 en uitvoerig beschreven. Na de registratie werden alle grondsporen afgewerkt om eventuele vondsten te verzamelen. Er werden geen machinale coupes gezet.

Vondsten werden per spoor en eventueel per laag ingezameld. Er werd tevens intensief gezocht met een metaaldetector.

Voor het aardkundig gedeelte van het onderzoek werden profielen opgeschaafd, gefotografeerd en ingetekend op schaal 1:20. Ze werden uitvoerig beschreven per (sub)horizont. De profielen werden op het maaiveld ingemeten met XYZ-coördinaten (Lambert 1972).

Tot slot werd na het veldwerk de verzamelde data gedigitaliseerd in vondsten- en sporenlijsten en werd de ingemeten GPS-data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk plan. Het vondstmateriaal zal bestudeerd worden door materiaalspecialisten. Het opgravingsensemble bestaande uit alle verzamelde en verwerkte data van het onderzoek.

Gezien er in de provincie weinig mogelijkheden zijn tot deponering in een erkend depot wordt het ensemble bij de heemkundige kring de Reengenoten gedeponneerd: Genitsstraat 1, 3670 Oudsbergen.



Figuur 4: Overzicht van de werkputten op de GRB.⁸

⁸ AGIV 2022d.

2 ASSESSMENTRAPPORT

2.1 Landschap en bodemopbouw

Het plangebied is gelegen op de noordflank van een dekzandrug. Waterlopen bevinden zich pas vanaf 1,2 km van het plangebied waardoor werd geadviseerd meteen over te gaan tot proefsleuvenonderzoek.

In de ondergrond is de formatie van Kasterlee terug te vinden. Ze bestaat uit bleekgroen tot bruin fijn zand met kleihorizonten. Ze is verder glauconiet- en mica-houdend. Onderaan bevinden zich silexkeitjes.

De tertiaire afzettingen worden bedekt door vroeg- en midden-pleistocene Maasafzettingen. Eventueel zou hier nog eolisch dekzand uit het Midden- of Laat-Pleistoceen kunnen worden aangetroffen.

Vanaf het Holoceen werd het klimaat milder en werd plantengroei gestimuleerd. Hierdoor werden de pleistocene sedimenten vastgelegd en konden bodems zich ontwikkelen. Binnen het plangebied zijn matig droge tot droge lemige zandbodems terug te vinden, al dan niet met een restant van een podzol in de profielen.

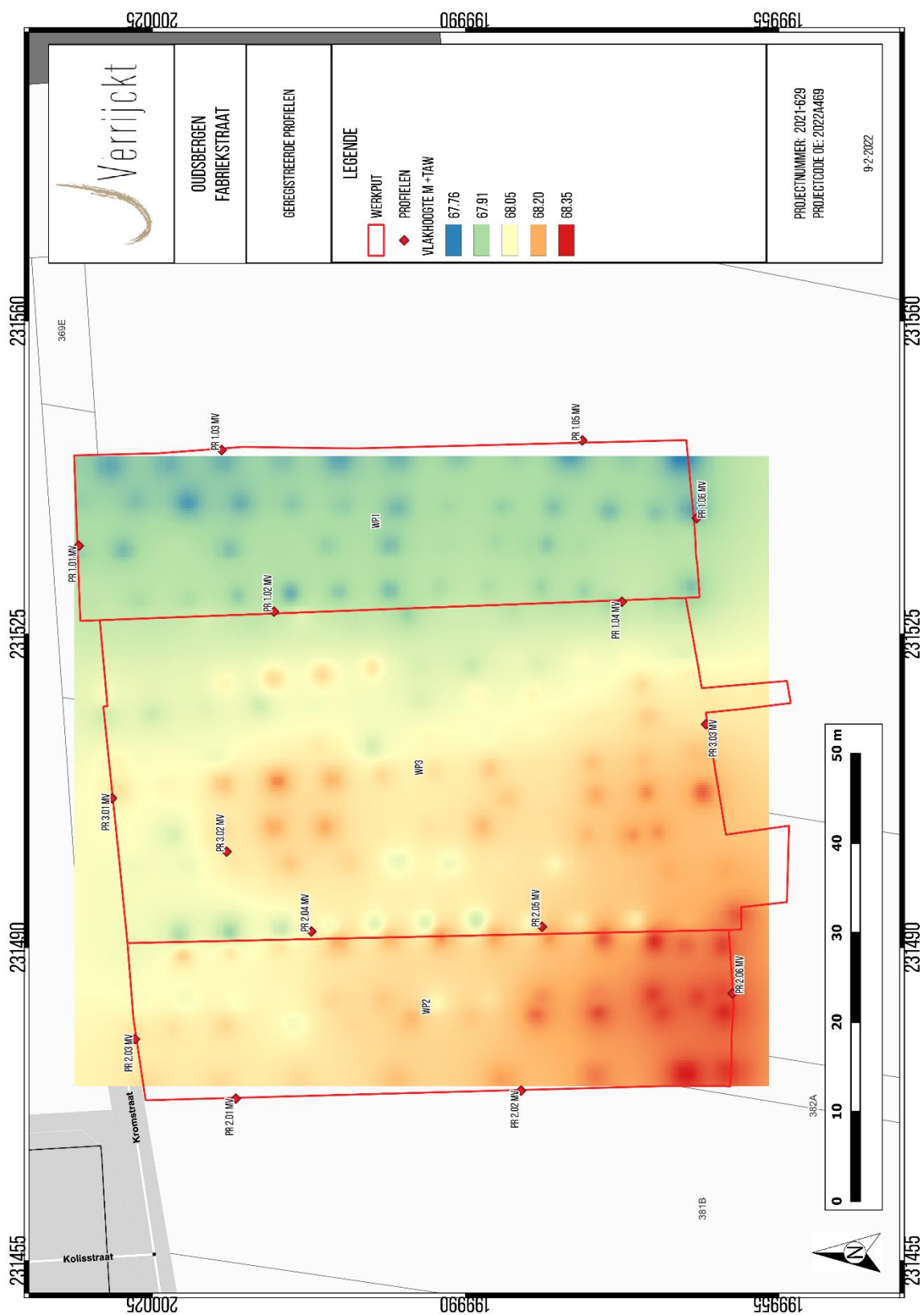
Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden zeven profielen opgeschaafd en geregistreerd.⁹ Ze vertonen voornamelijk zogenaamde AC-profielen waarbij onder de bouwvoor meteen de pleistocene Maasafzettingen werden aangetroffen. In enkele profielen was nog het restant van een podzolbodem te herkennen. Concluderend was er binnen het plangebied een golvend terrein aanwezig waarbij de podzolrestanten nog in de lagere delen van het terrein konden worden waargenomen.

Tijdens het vlakdekkend onderzoek werd eenzelfde bodemkundige situatie aangetroffen als bij het proefsleuvenonderzoek. De profielen leveren *an sich* weinig extra meerwaarde op. Concluderend betreft het een licht golvend reliëf dat oploopt naar het westen en afhelt naar het oosten.



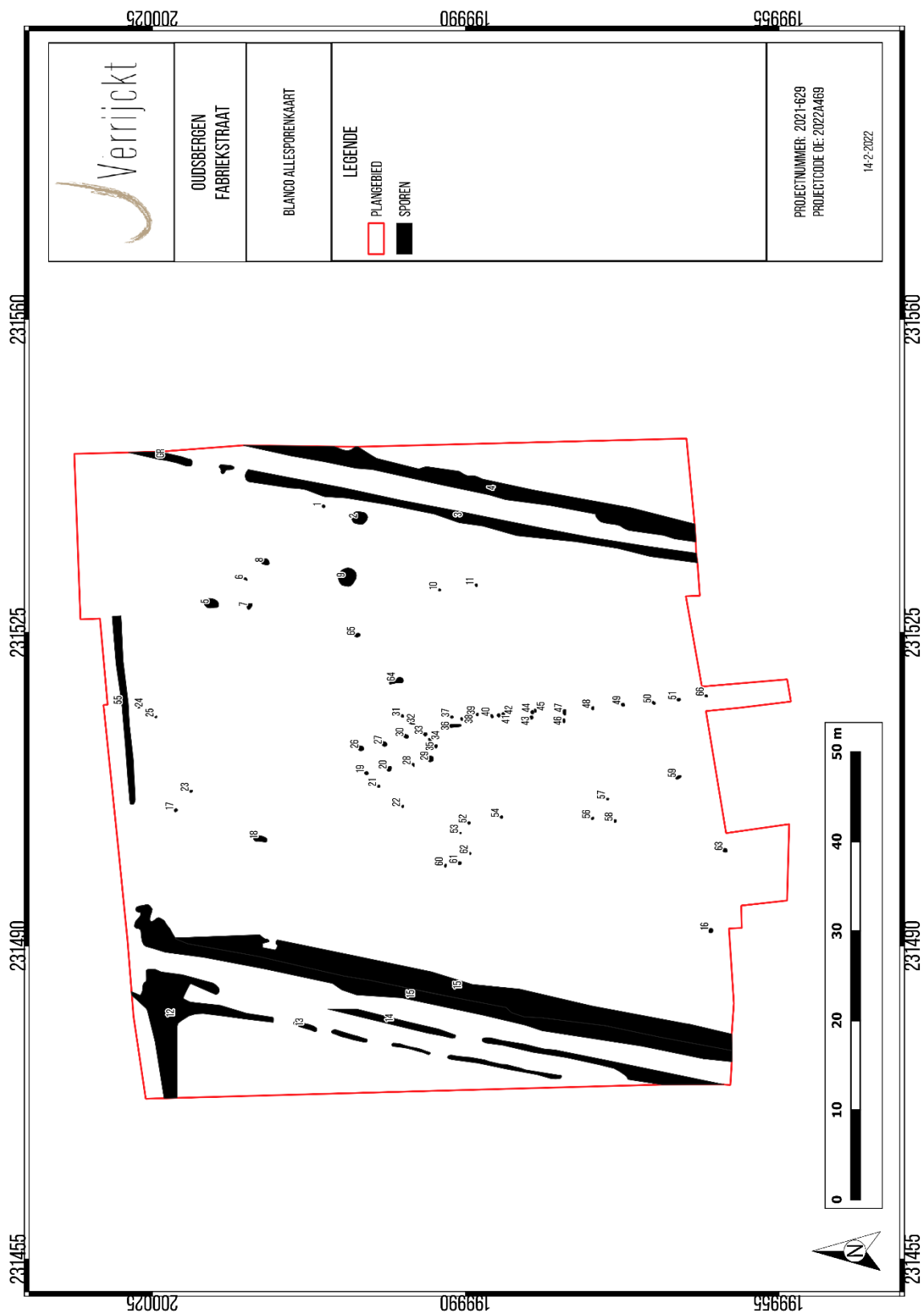
Figuur 5: Profielen P101 en P206 (© J. Verrijckt bvba).

⁹ JENNES & VERRIJCKT 2021.

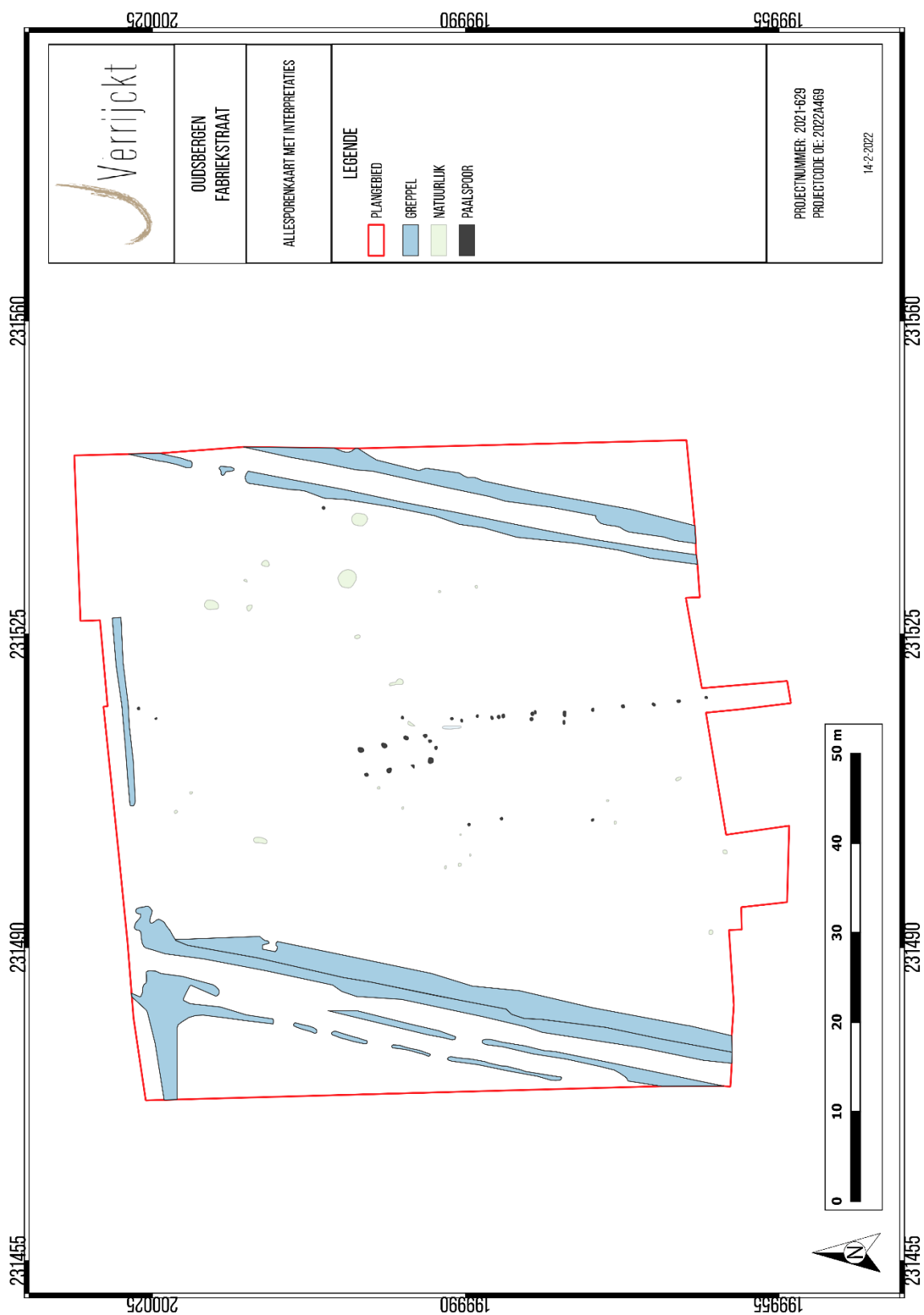


Figuur 6: Overzicht van de geregistreeerde profielen op het DTM van de vlakhoogtes.¹⁰

¹⁰ AGIV 2022d.



Figuur 7: Blanco allesporenkaart.



Figuur 8: Allesporenkaart met interpretaties

2.2 Sporen en structuren

Tijdens het vlakdekkend onderzoek werden 66 spoornummers uitgedeeld. De archeologische sporen werden aangetroffen op een diepte tussen 67,76 en 68,35 m +TAW. Het vlak werd aangelegd in de C-horizont die in dit geval bestond uit pleistocene Maasafzettingen. Ze werd herkend door grof zand en grind. De donkergrijze kleur van de sporen stak goed af tegen deze geelbeige moederbodem.

De sporen leverden twee duidelijke structuren op: een gebouwplattegrond bestaande uit vier staanderparen en een palenrij met toegang. Op basis van het aardewerk en de aard van de sporen wordt momenteel een datering in de ijzertijd of Romeinse periode vermoed.

2.3 Vondsten en stalen

2.3.1 Vondsten

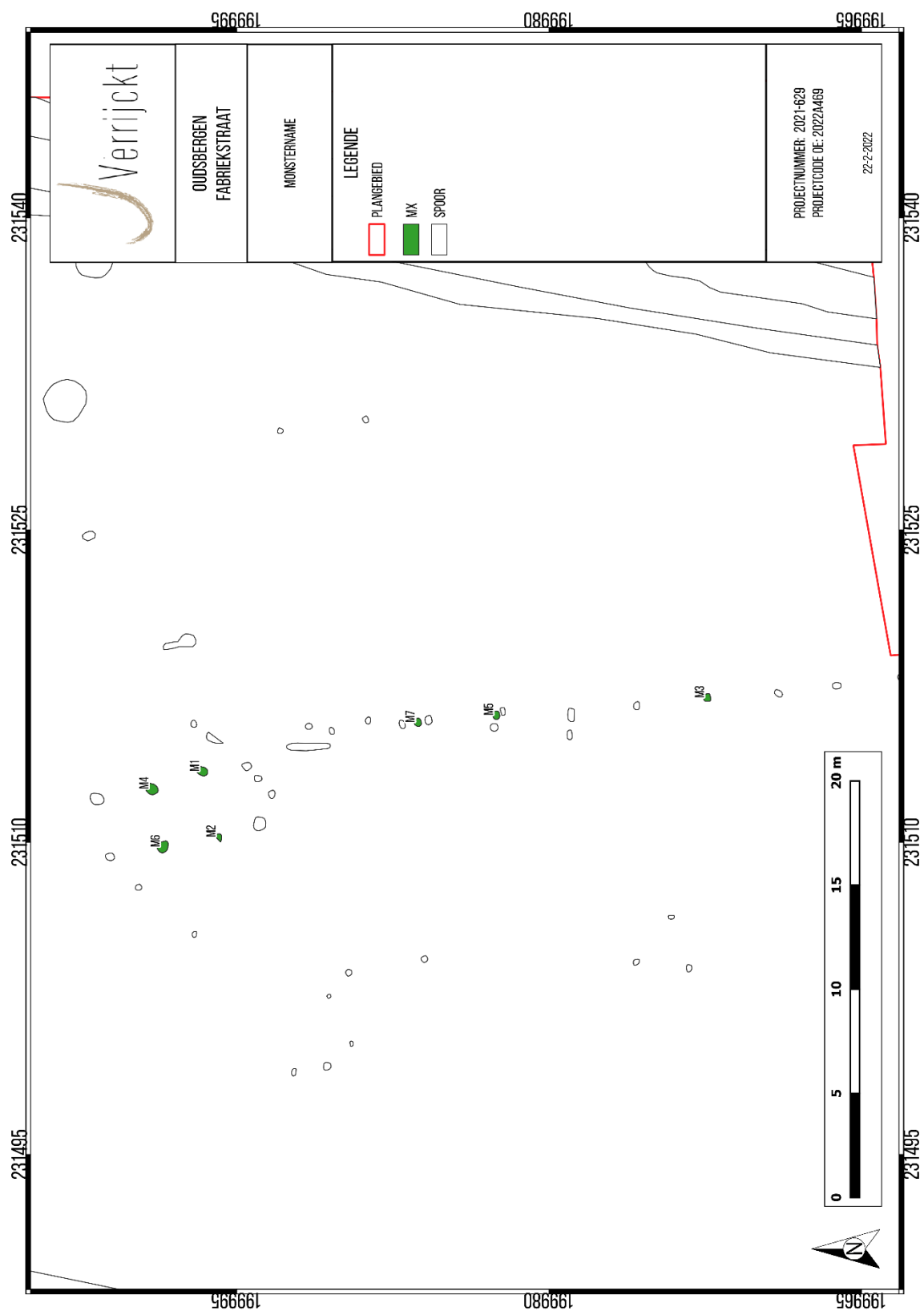
Tabel 1: Overzicht van de materiaal categorieën.

MATERIALCATEGORIE	AANTAL	GEWICHT (GRAM)
AARDEWERK	8	118
METAAL	40	179

2.3.2 Stalen

Tabel 2: Overzicht van de stalen.

SPOORNUMMER	VULLING	MONSTER
30	kern	M1
28	kern	M2
49	1	M3
27	kern	M4
44	1	M5
20	kern	M6
41	1	M7



Figuur 9: Allesporenkaart met monsternames.

De sporen leverden in totaal acht aardewerkscherven op met een gezamenlijk gewicht van 118 g. Er werd geen diagnostisch materiaal aangetroffen. Het betreft handgevormde scherven met een magering van zand, plantaardig materiaal, chamotte, ijzer en mogelijk glauconiet. De scherven zijn geëffend, ruw of geglad en zacht tot eerder hard gebakken. Op basis van de kenmerken van het aardewerk wordt een datering in de late ijzertijd of Romeinse periode verwacht.¹¹

Daarnaast werden ook 40 metaaldetectievondsten gedaan waarbij typisch bouwvoormateriaal werd aangetroffen bestaande uit onder andere munten, knopen en musketkogels uit de nieuwe of nieuwste tijd. Er werden geen vondsten gedaan die konden gerelateerd worden aan de archeologisch relevante sporen. Bijgevolg dient er geen speciale conservatie te gebeuren.

De twee structuren, de plattegrond en de palenrij, werden bemonsterd voor radiokoolstofonderzoek om toch enig uitsluitsel te krijgen met betrekking tot de datering van de sporen. Drie monsters per structuur worden hiervan geselecteerd voor verder onderzoek.¹²

2.4 Besluit

2.4.1 Datering en interpretatie

De datering en interpretatie is voorlopig nog onduidelijk. Er werden tussen de sporen twee duidelijke structuren onderscheiden: een gebouwplattegrond en een palenrij met vermoedelijk een toegang. Mogelijk betreft het hier een huisplattegrond en bijgebouw die te plaatsen zijn binnen de typische Limburgse huistypologie die ook in Weert is aangetroffen. Het aardewerk doet voorlopig een datering in de late ijzertijd of Romeinse periode vermoeden.

2.4.2 Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen

De resultaten van deze opgraving bieden informatie, daar waar ze op het terrein aangrenzend en ten noorden van het huidige plangebied, zijn misgelopen.

De sporen en het vondstmateriaal vertonen in eerste instantie de aanwezigheid aan van bewoning in het verleden. In dit geval gaat het vermoedelijk om bewoning uit de late ijzertijd of Romeinse periode. Via radiokoolstofonderzoek wordt gehoopt hiermee een sluitende datering te bekomen. Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt gepoogd ook inzicht te krijgen in het misgelopen onderzoek ten noorden van het huidige plangebied.

Er wordt getracht via vergelijkingsmateriaal ook inzicht te krijgen in de structuur en de aard van de nederzetting.

Er wordt aanbevolen de structuren in het rapport goed weer te geven via figuren en foto's en op die manier, via vergelijkingsmateriaal, te reconstrueren. Het vondstmateriaal wordt in de rapportage bij de relevante sporen en structuren besproken.

¹¹ VAN DEN BROEKE 2012.

¹² Zie tabel 2 en fig. 9.

3 BESCHRIJVING VAN HET KADER VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

3.1 Beschrijving van het aardwetenschappelijk kader

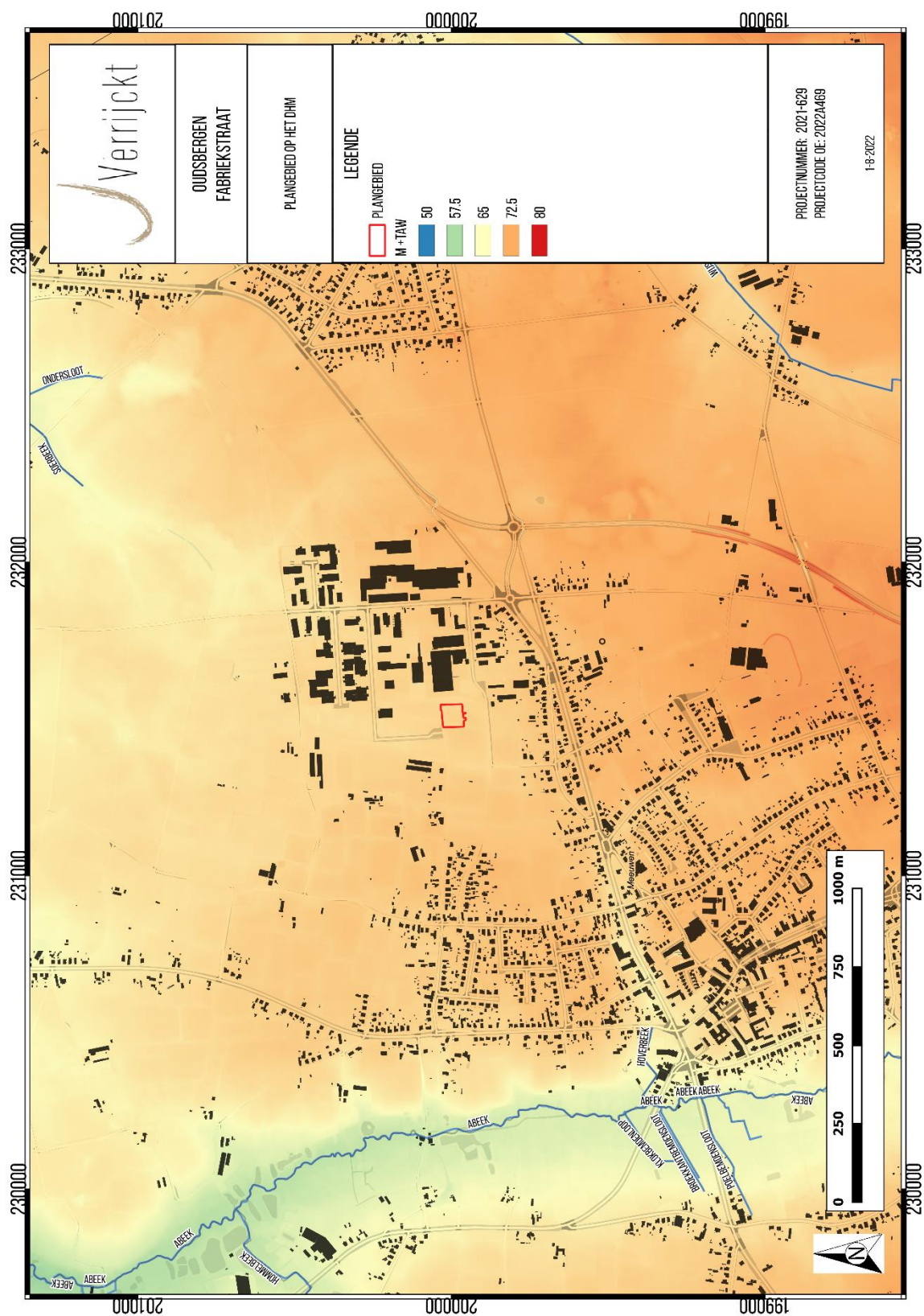
Het plangebied is gelegen op de noordflank van een dekzandrug. Waterlopen bevinden zich pas vanaf 1,2 km van het plangebied waardoor werd geadviseerd meteen over te gaan tot proefsleuvenonderzoek.

In de ondergrond is de formatie van Kasterlee terug te vinden. Ze bestaat uit bleekgroen tot bruin fijn zand met kleihorizonten. Ze is verder glauconiet- en micahoudend. Onderaan bevinden zich silexkeitjes.

De tertiaire afzettingen worden bedekt door vroeg- en midden-pleistocene Maasafzettingen. Eventueel zou hier nog eolisch dekzand uit het Midden- of Laat-Pleistoceen kunnen worden aangetroffen.

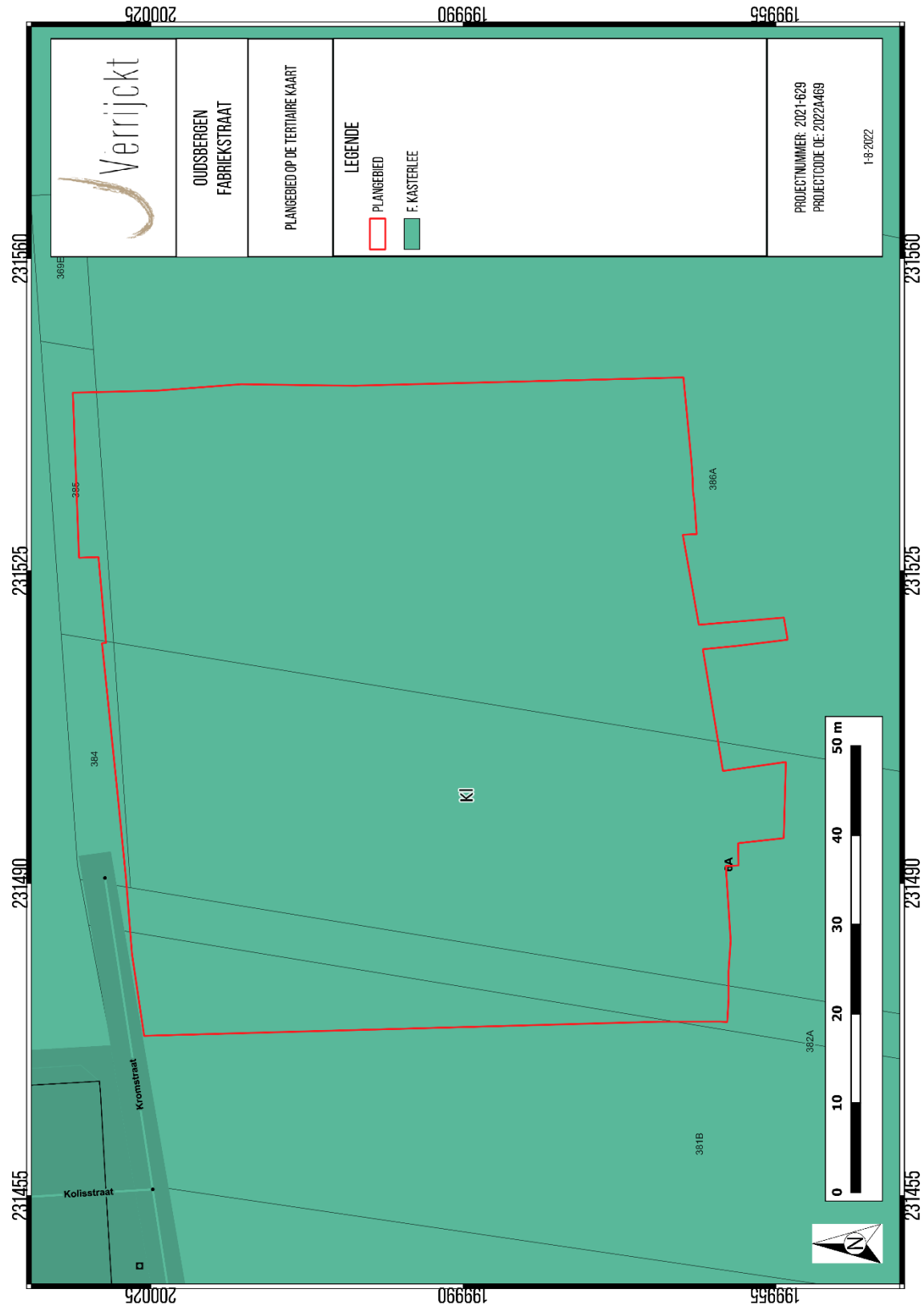
Vanaf het Holoceen werd het klimaat milder en werd plantengroei gestimuleerd. Hierdoor werden de pleistocene sedimenten vastgelegd en konden bodems zich ontwikkelen. Binnen het plangebied zijn matig droge tot droge lemige zandbodems terug te vinden, al dan niet met een restant van een podzol in de profielen.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden zeven profielen opgeschaafd en geregistreerd. Ze vertonen voornamelijk zogenaamde AC-profielen waarbij onder de bouwvoor meteen de pleistocene Maasafzettingen werden aangetroffen. In enkele profielen was nog het restant van een podzolbodem te herkennen. Concluderend was er binnen het plangebied een golvend terrein aanwezig waarbij de podzolrestanten nog in de lagere delen van het terrein konden worden waargenomen.



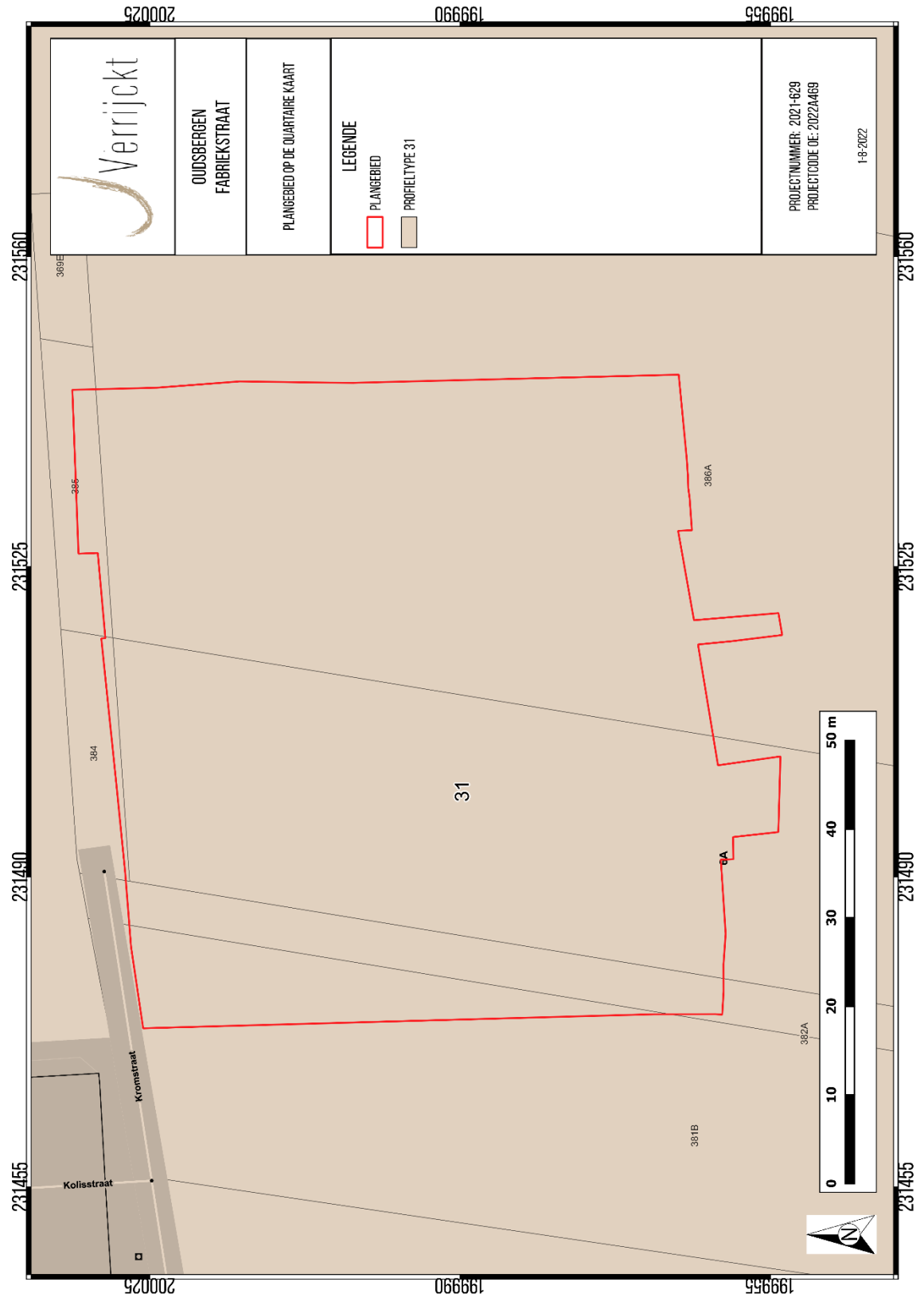
Figuur 10: Plangebied op de digitaal hoogtemodel van Vlaanderen.¹³

¹³ AGIV 2022b.



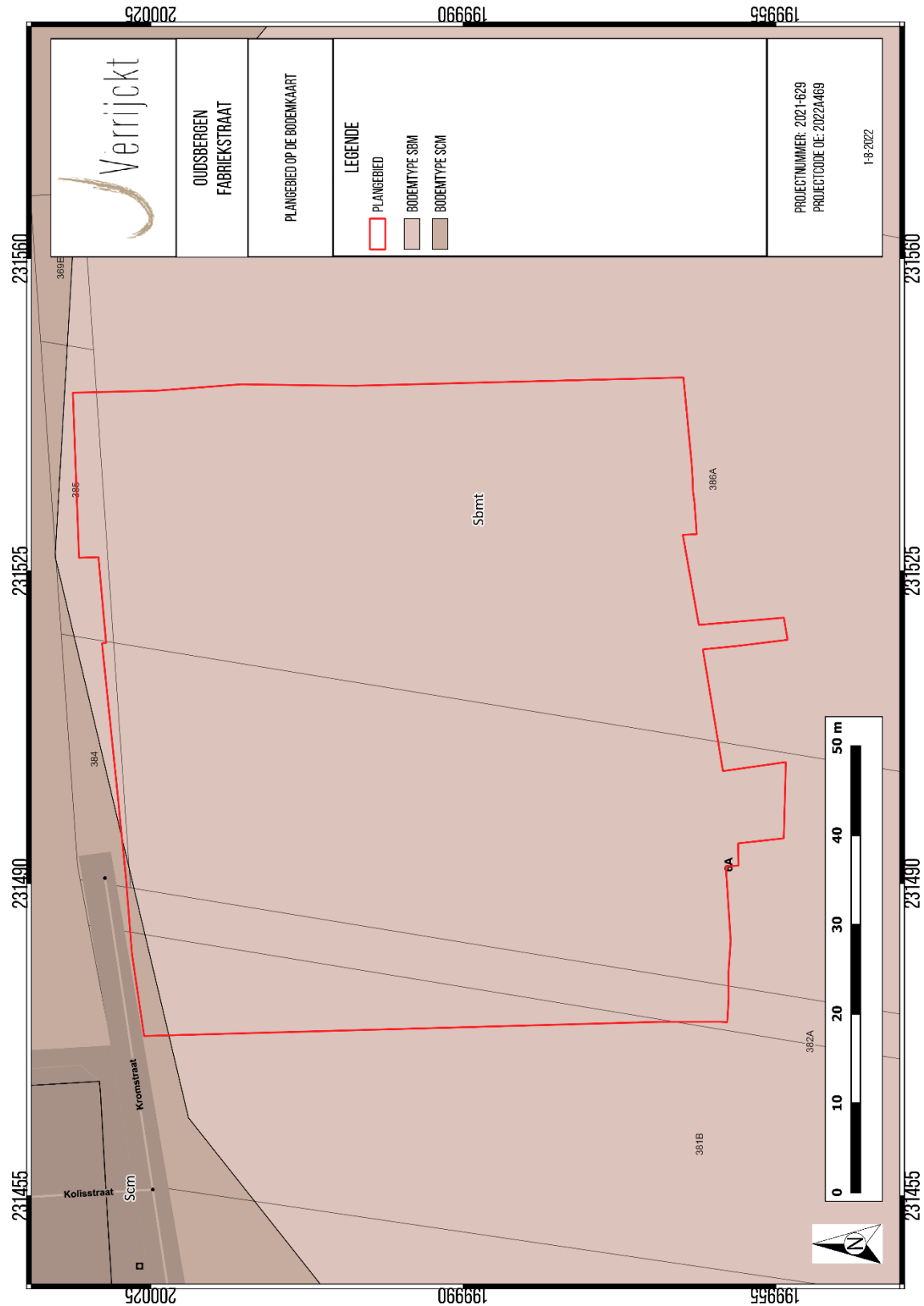
Figuur 11: Plangebied op de tertiaire kaart.¹⁴

¹⁴ GEOPUNT 2022e.



Figuur 12: Plangebied op de quartaire kaart.¹⁵

¹⁵ GEOPUNT 2022f.



Figuur 13: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.¹⁶

¹⁶ .DOV VLAANDEREN 2022a.

3.2 Beschrijving van het historische kader

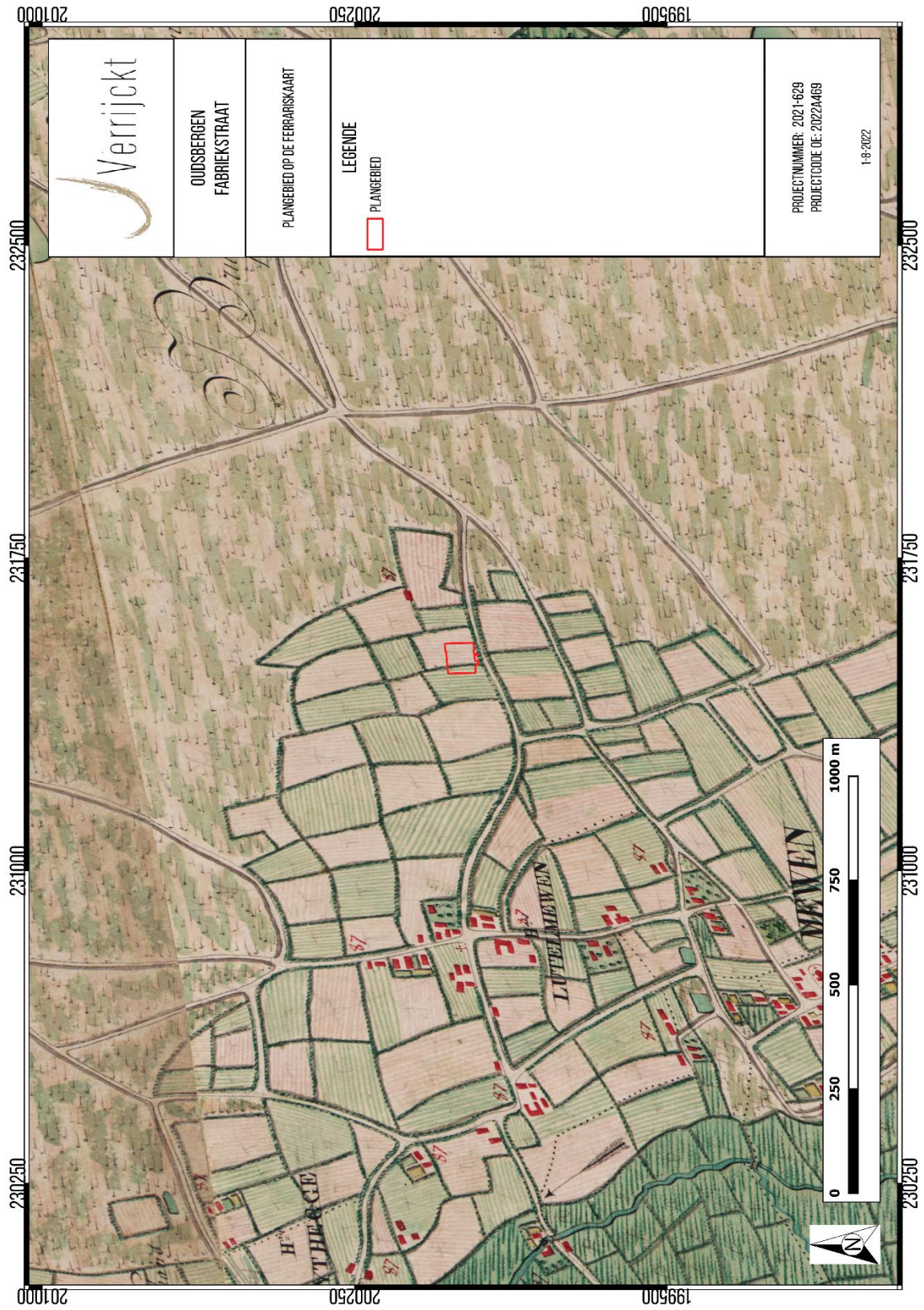
Het plangebied ligt in de gemeente Oudsbergen, bestaande uit de deelgemeenten Ellikom, Gruitrode, Meeuwen, Neerglabbeek en Wijshagen. Het plangebied bevindt zich op ca. een kilometer ten noordoosten van de kern van Meeuwen.

De naam wordt voor het eerst vermeld in 1146 als Mewa. Het is ontstaan als een typische Kempische rivierdalnederzetting op de oostelijke valleiwand van de Abeek. Het is een landbouwgemeente temidden van uitgestrekte heidegebieden. Er ontstond in deze heidegebieden, in de 14^e en 15^e eeuw, een welvaart dankzij de schapen- en bijenteelt. De vallei werd voornamelijk als hooi- en weiland gebruikt, en dit zeker tot 1940.

Meeuwen behoorde tot het domein van de graven van Loon en daarna waren de prins-bisschoppen van Luik heer van het gebied. Er bevinden zich in Meeuwen ook enkele laathoven zoals de Wijerhof, het Holihof, het Sint-Mertenshof, het hof van 't Maselant, het laathof van Horion, het hof In den Ghilis/Gielishof en het donderslaghof. Door de eeuwen heen waren er ook geregeld twisten met buurgemeentes over de grenzen in de heidegebieden. In 1648 was er op de donderslagheide een bloederig treffen tussen de Kempische huislieden en de Lorreinse troepen. Dit kwam doordat de hertog van Lotharingen, Karel IV, in 1633 uit Frankrijk werd gezet en van zijn hertogdom werd beroofd. Vanaf 1635 stond hij in dienst van de Spaanse troepen in Brussel. Zijn houding zorgde ervoor dat hij het vertrouwen van Brussel, de republiek, Gullik en Luik snel verloor. In 1648 werd de Vrede van Münster getekend, waarbij er een einde kwam aan de Dertigjarige oorlog. Bij deze ondertekening probeerde bij het hertogdom Lotharingen terug in zijn bezit te krijgen maar mislukte hierin. Daarop gaf hij het bevel aan zijn troepen om de plattelandsgemeenten te plunderen.

Op vlak van religie behoorde Meeuwen tot de Sint-Martinusparochie. Patronaatsrechten en tienden waren oorspronkelijk in het bezit van particulieren, in leen van de graven van Loon. De kerk is zo vermoedelijk een stichting van de graven. In 1367 waren het patronaat en de tienden in handen van de Duitse Orde van Sint-Antonius. Uiteindelijk kwamen ze in handen van het Onze-Lieve-Vrouwekapittel van Maastricht.

Op de laat 18^e eeuwse Ferrariskaart ligt het plangebied binnen akker- en weiland tussen het heidegebied in het oosten en het broekgebied rond de Abeek in het westen. Het plangebied is gelegen aan de weg van het gehucht Lutelmewen naar het heidegebied in het oosten. Behalve een gedetailleerdere perceelstructuur geeft de atlas der buurtwegen weinig meer informatie. Hetzelfde geldt voor de Vandermaelenkaart. Op de orthofoto uit 1971 is het landelijk karakter van Meeuwen nog duidelijk te zien. De dorpskern is uitgebreid, maar de structuur uit de late 18^e eeuw is nog goed te herkennen. Woonuitbreiding is pas echt te volgen op de recente orthofoto's. Daar is duidelijk dat de omgeving van het plangebied zich heeft ontwikkeld tot industriegebied aan de rand van het voormalige heidegebied.



Figuur 14: Plangebied op de Ferrariskaart.¹⁷

¹⁷ GEOPUNT 2022c.



Figuur 15: Plangebied op de atlas der buurtwegen.¹⁸

¹⁸ GEOPUNT 2022b.



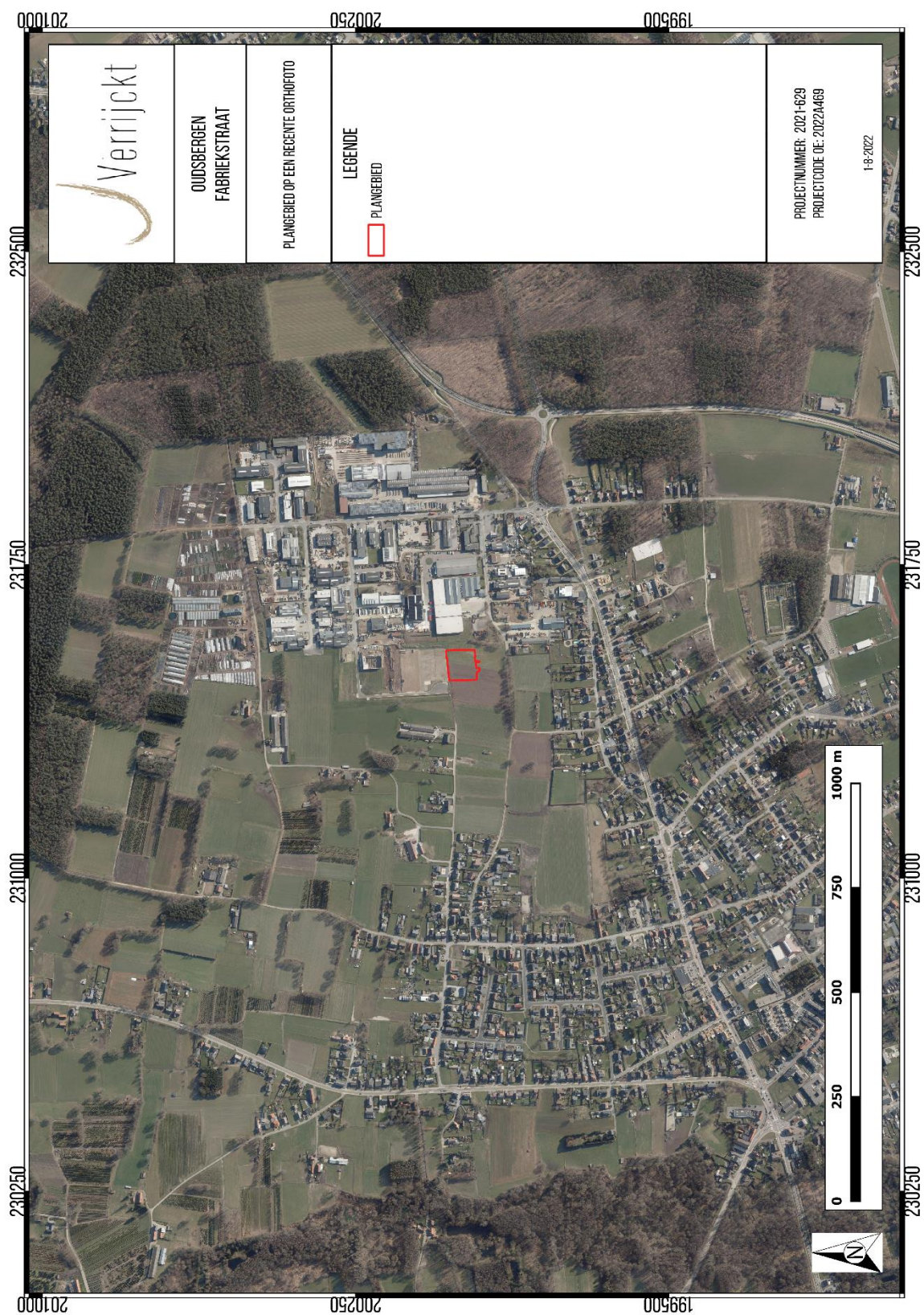
Figuur 16: Plangebied op de Vandermaelenkaart.¹⁹

¹⁹ GEOPUNT 2022].



Figuur 17: Plangebied op een orthofoto uit 1971.²⁰

²⁰ AGIV 2022f.



Figuur 18: Plangebied op een recente orthofoto.²¹

²¹ AGIV 2022e.

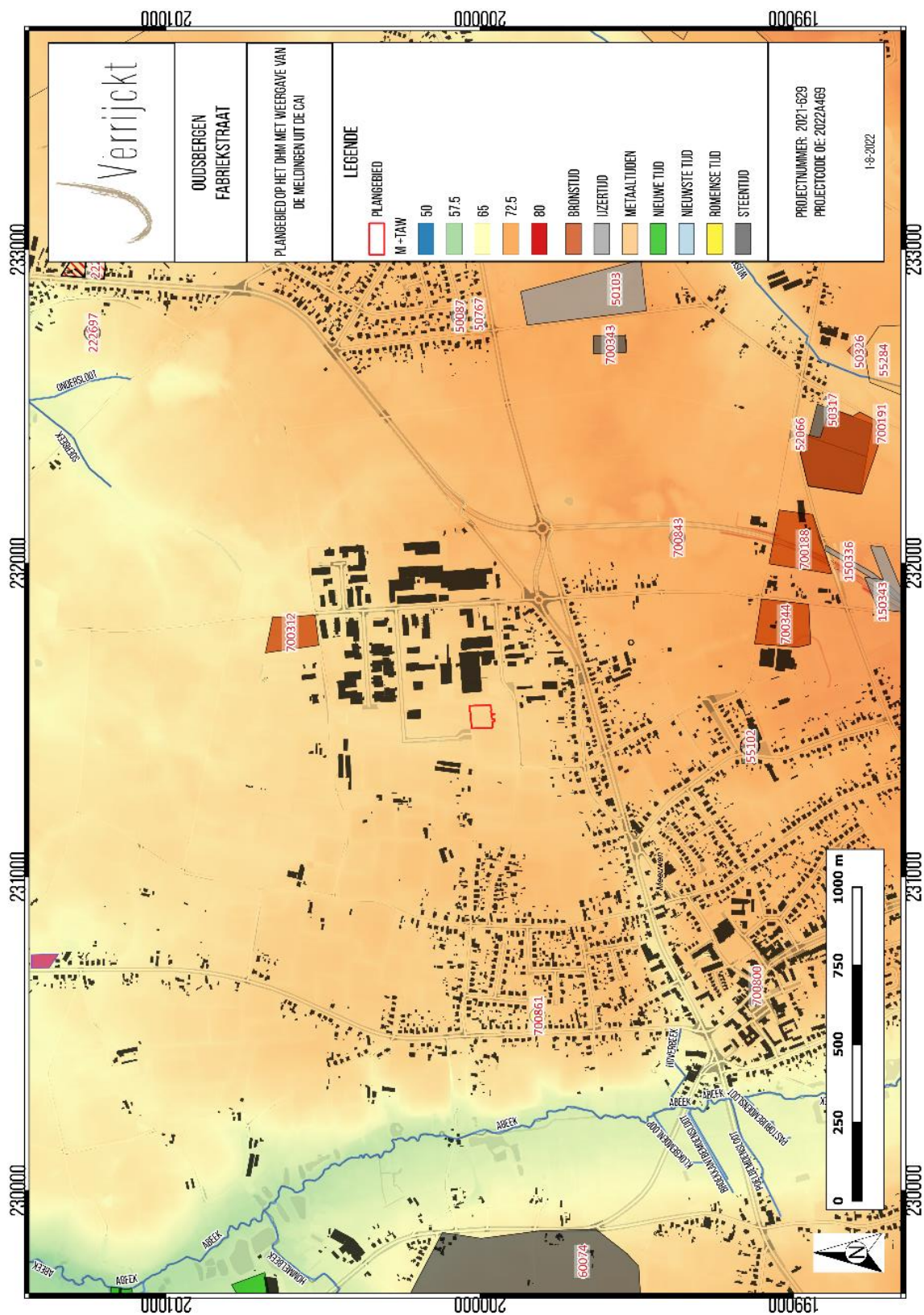
3.3 Beschrijving van het archeologische kader

In de nabije omgeving van het plangebied, binnen een straal van ongeveer een kilometer, zijn vijf meldingen uit de centraal archeologische inventaris bekend. Behalve een Romeinse munt wijzen ze op vindplaatsen uit de brons- en ijzertijd. Twee van de meldingen betreffen de kartering van Celtic fields aan de hand van luchtfotografie. De overige betreffen toevalsvondsten van onder andere een vleugelbijl uit de late bronstijd en een genivelleerde grafheuvel met onbepaalde datering.

Tabel 3: Meldingen uit de CAI.

CAI ID	Locatie	Onderwerp	Datering
55102	Meeuwen 1	Genivelleerde grafheuvel ontdekt als toevalsvondst	Onbepaald
700312	Sompen Twee Bunders	Celtic fields ontdekt via luchtfotografie	Late brons-, vroege ijzertijd
700344	Aan Rijmans Bos	Celtic fields ontdekt via luchtfotografie	Late brons-, vroege ijzertijd
700843	Klein Heide	Vleugelbijl ontdekt via metaaldetectie	Late bronstijd
700861	Muntstraat	Bronzen sestertius: Lucilla 164 n. Chr.	Romeinse periode

Niet als melding terug te vinden is een proefsleuvenonderzoek dat is uitgevoerd ter hoogte van het industriegebied, aanpalend ten noorden van het huidige onderzoeksgebied (REYGEL 2019). Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd in juli 2019. Hierbij werden gelijkaardige profielen aangetroffen als binnen het huidige plangebied variërend van zogenaamde AC-profielen tot profielen met podzolrestant. De profielen zijn getuigen van het oorspronkelijke reliëf. Tijdens het onderzoek werden her en der slecht bewaarde sporen aangetroffen, waarbij ook verschillende structuren herkend werden. Structuur 1, aangetroffen in kijkvenster 1 in het noorden van het plangebied, lijkt overigens erg op de structuur die tijdens het huidige onderzoek werd aangetroffen (zie infra). Echter, gezien het aantreffen van verschillende structuren, werd toch de interpretatie gemaakt dat de kern van de nederzetting elders moet liggen. De terreinen werden bijgevolg vrij gegeven zonder vervolgonderzoek.



Figuur 19: Plangebied op de GRB met weergave van de meldingen uit de CAI per periode.²²

²² AGIV 2022b.

4 AARDKUNDIGE BESCHRIJVING

4.1 Inleiding

Om een beeld te krijgen van het landschap en de bodemopbouw binnen het plangebied zijn vijftien profielen opgeschaafd. Daarnaast helpen de geregistreerde profielen een antwoord te bieden op de relevante vragen uit het programma van maatregelen. De profielen zijn beschreven op lithologie, sedimentologie en bodemvorming. De bodemtextuur is beschreven volgens de Belgische bodemclassificatie volgens VAN RANST & SYS (2000). De bodems zijn beschreven per aangetroffen horizont. De profielen zijn verspreid binnen het plangebied gezet om een zo totaal mogelijk beeld hiervan te krijgen..

In de ondergrond is de formatie van Kasterlee terug te vinden. Ze bestaat uit bleekgroen tot bruin fijn zand met kleihorizonten. Ze is verder glauconiet- en micahoudend. Onderaan bevinden zich silexkeitjes.

De tertiaire afzettingen worden bedekt door vroeg- en midden-pleistocene Maasafzettingen. Eventueel zou hier nog eolisch dekzand uit het Midden- of Laat-Pleistoceen kunnen worden aangetroffen.

Vanaf het Holoceen werd het klimaat milder en werd plantengroei gestimuleerd. Hierdoor werden de pleistocene sedimenten vastgelegd en konden bodems zich ontwikkelen. Binnen het plangebied zijn matig droge tot droge lemige zandbodems terug te vinden, al dan niet met een restant van een podzol in de profielen.

4.2 Bodemopbouw binnen het plangebied

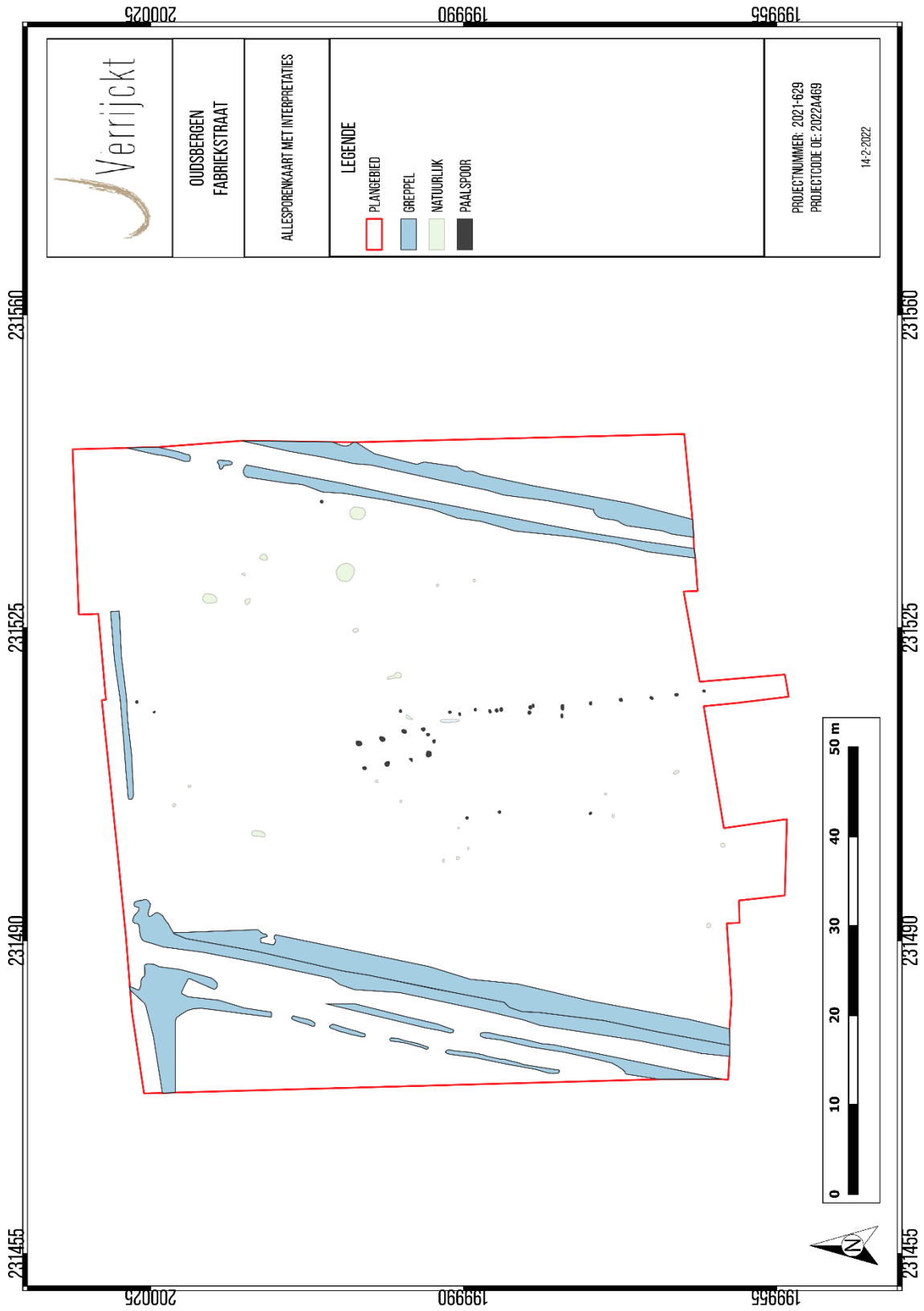
Voor de bodemopbouw binnen het plangebied wordt verwezen naar hoofdstuk 2.1 *Landschap en bodemopbouw* bij het assessmentrapport en figuren 5 en 6.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden zeven profielen opgeschaafd en geregistreerd. Ze vertonen voornamelijk zogenaamde AC-profielen waarbij onder de bouwvoor meteen de pleistocene Maasafzettingen werden aangetroffen. In enkele profielen was nog het restant van een podzolbodem te herkennen. Concluderend was er binnen het plangebied een golvend terrein aanwezig waarbij de podzolrestanten nog in de lagere delen van het terrein konden worden waargenomen.

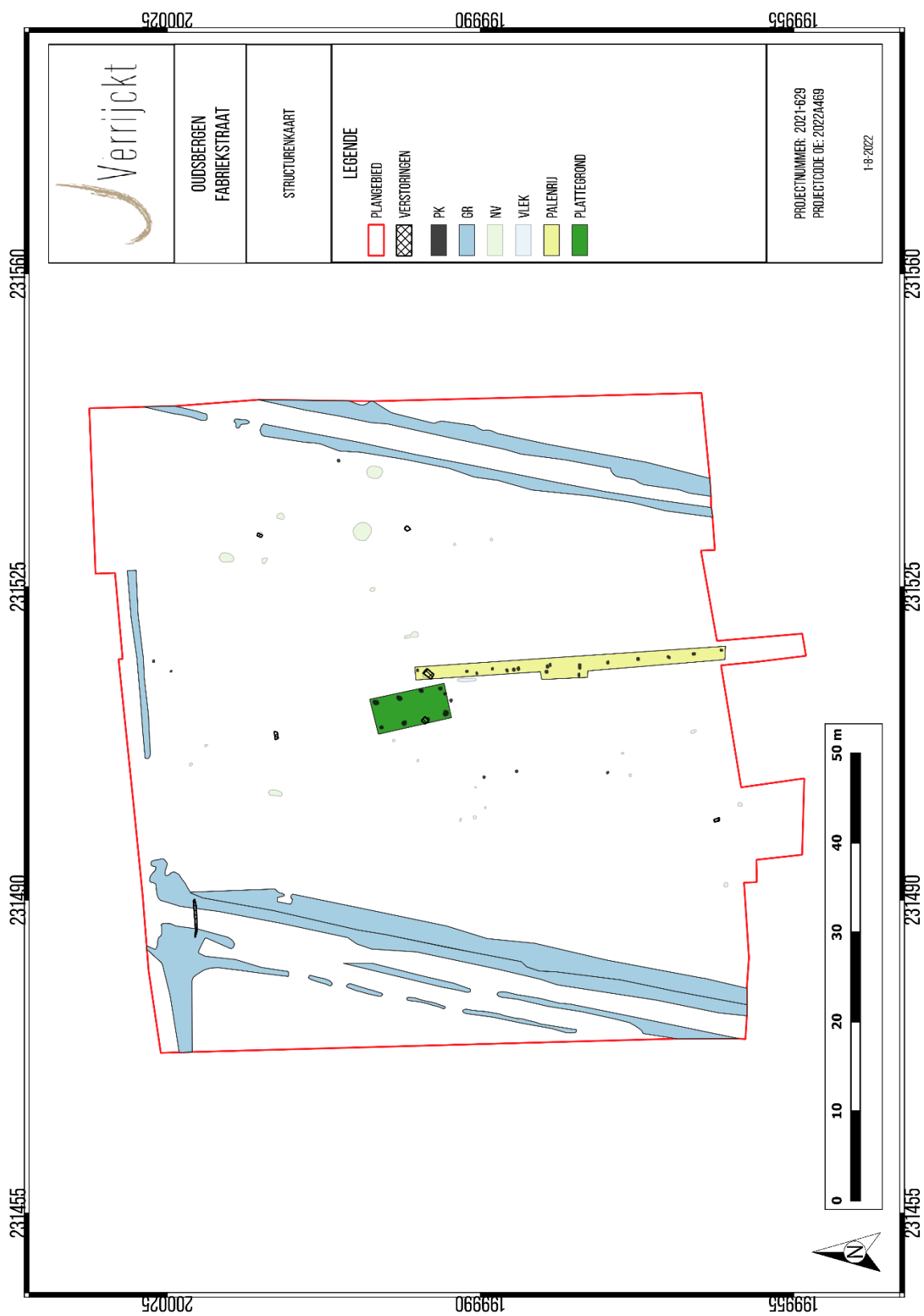
Tijdens het vlakdekkend onderzoek werd eenzelfde bodemkundige situatie aangetroffen als bij het proefsleuvenonderzoek. De profielen leveren *an sich* weinig extra meerwaarde op. Concluderend betreft het een licht golvend reliëf dat oploopt naar het westen en afhelt naar het oosten.

4.3 Conclusie en effecten op de aanwezige archeologie

De profielen op het terrein waren niets bijzonder. Ze vertoonden het reliëf, dat op zich licht golvend is. De algemene trend is dat het terrein oploopt naar het zuidwesten, richting de dorpskern, en afhelt richting het voormalige heidegebied in het oosten. Eventuele archeologie bewaart beter daar waar nog restanten van bodemvorming merkbaar zijn, net door de lagere ligging in het reliëf.



Figuur 20: Allesporenkaart met interpretaties.



Figuur 21: Structurenkaart STR01 (groen); STR02 (geel).

5 BESCHRIJVING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

5.1 Inleiding

Tijdens het vlakdekkend onderzoek werden 66 spoornummers uitgedeeld. De archeologische sporen werden aangetroffen op een diepte tussen 67,76 en 68,35 m +TAW. Het vlak werd aangelegd in de C-horizont die in dit geval bestond uit pleistocene Maasafzettingen. Ze werd herkend door grof zand en grind. De donkergrijze kleur van de sporen stak goed af tegen deze geelbeige moederbodem.

Behalve perceelsgreppels uit de nieuwe of nieuwste tijd leverden de sporen ook twee duidelijke structuren op: een gebouwplattegrond bestaande uit vier staanderparen en een palenrij met toegang. Deze worden hieronder beschreven.

5.2 Gebouwplattegrond

Centraal in het plangebied werd een plattegrond, bestaande uit vier palenparen die elk zo'n 2,1 à 2,6 m uit elkaar staan, aangetroffen. De plattegrond werd reeds tijdens het proefsleuvenonderzoek open gelegd.²³ De acht paalsporen behorende tot de plattegrond zijn S19, S20 en S26 tot en met S30 én S33. De structuur is noordnoordoost-zuidzuidoost georiënteerd en meet ca. 8 bij 3,5 m. In het vlak vertonen de paalsporen zich als donkergrijze ronde tot ovale vlekken met een maximale diameter tussen 45 en 70 cm. In coupe vertonen ze een komvorm of vlakke vorm met maximale dieptes tussen 30 en 55 cm vanaf het archeologisch leesbaar niveau. De paalsporen vertonen steeds een donkergrijze kernvulling en een lichtere beigegrijze insteek.

Uit de paalsporen werden in totaal 8 scherven aardewerk verzameld met een gezamenlijk gewicht van 118 g. Er werden enkel wandscherven teruggevonden. Het betreft handgevormd aardewerk met een magering van zand en chamotte, al dan niet in combinatie met organische verschraling en ijzerpartikels. Minstens drie scherven zijn geglad, drie ruw, één geëffend tot geglad en één mogelijk besmeten. Er werd geen versiering aangetroffen. Op basis van de vondsten werd een datering in de ijzertijd of Romeinse periode verwacht.

Drie houtskoolstalen werden opgestuurd ten behoeve van radiokoolstofdatering:

- M1 uit spoor S30 leverde een datering op tussen 1010 en 830 v. Chr. met de grootste waarschijnlijkheid tussen 1010 en 890 v. Chr. (79,3%);
- M2 uit spoor S28 leverde een datering op tussen 750 en 410 v. Chr. met de grootste waarschijnlijkheid tussen 590 en 410 v. Chr. (54,1%) en 750 en 680 v. Chr. (28,3%);
- M4 uit spoor S27 leverde een datering op tussen 760 en 420 v. Chr. met de grootste waarschijnlijkheid tussen 760 en 460 v. Chr. (93,9%). Bij deze resultaten is er 46,3% kans dat de datering tussen 750 en 630 v. Chr. ligt.

Monsters M2 en M4 liggen zeer dicht qua dateringsresultaten. Monster M1 lijkt iets ouder te dateren. Er van uitgaand dat de monsters M3 en M4 correct zijn leveren ze een datering op in de vroege ijzertijd.

²³ JENNES & VERRIJCKT 2021.



Figuur 22: Structuur 1 tijdens het proefsleuvenonderzoek (© J. Verrijckt bvba).

Aanpalend aan het terrein ten noorden van het huidige onderzoeksgebied werd in 2019 een gelijkaardige plattegrond aangetroffen.²⁴ Deze was noordwest-zuidoost georiënteerd, maar kende eenzelfde opbouw. Ze was eveneens 8 bij 3,5 m groot. Er werd geen opgraving geadviseerd.

De interpretatie van het gebouw is moeilijk. De diepte van de paalsporen, alsook de dikte van de kern van de paalsporen -tussen ca. 30 en 40 cm- doet vermoeden dat het om een zwaarder gefundeerd hoofdgebouw gaat, in dit geval met datering in de vroege ijzertijd.

Gelijkaardige gebouwplattegronden werden aangetroffen aan de Spelverstraat in Bilzen. Men heeft ze er gecategoriseerd onder gebouwplattegronden met twee rijen stijlen (gebouwen 2, 6, 7, 13 en 15).²⁵ Ze variëren aanzienlijk in het aantal stijlen (2x4 tot 2x7) maar ook in de lengte van de plattegronden als de diepte van de paalsporen. Dit bemoeilijkt de interpretatie. Zoals hierboven aangehaald is de dikte van de kern van de paalsporen mogelijk een doorslaggevende factor om de plattegrond uit het huidige onderzoek als een hoofdgebouw te definiëren. Mogelijke wandpalen buiten de kernconstructie kunnen daarbij gereconstrueerd worden, waardoor ze als een gedrongen versie van de bronstijdplattegrond kan gezien worden.

Ook te Maastricht-Aachen airport zijn verschillende van dergelijke structuren aangetroffen. Hier is de interpretatie als woonhuis, naast mogelijks een bijgebouw, wel vermeld.²⁶ Op basis van de achtpalige constructie zijn ze gedefinieerd als structuurtype III. Ze hebben oppervlaktes tussen 9 en 19,5 m². Met een oppervlakte van ongeveer 17m², gemeten aan de binnenzijde van de paalsporen, valt de structuur uit het huidige onderzoek er mooi tussen. De structuren in Maastricht-Aachen werden gedateerd in de vroege ijzertijd.

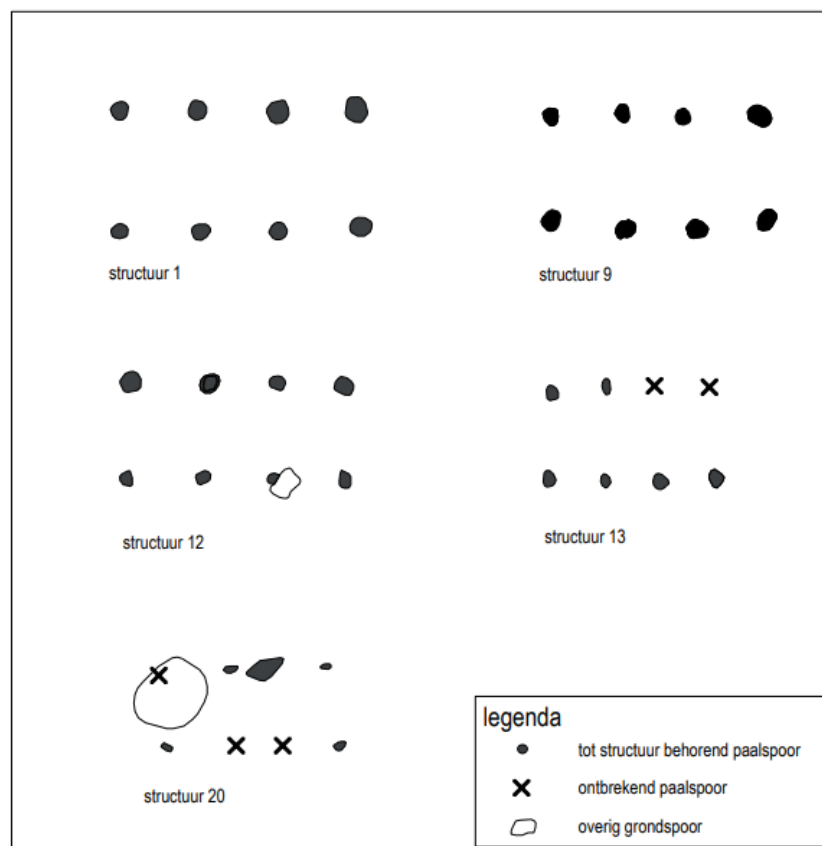
²⁴ REYGEL 2019.

²⁵ HABERMEHL 2014.

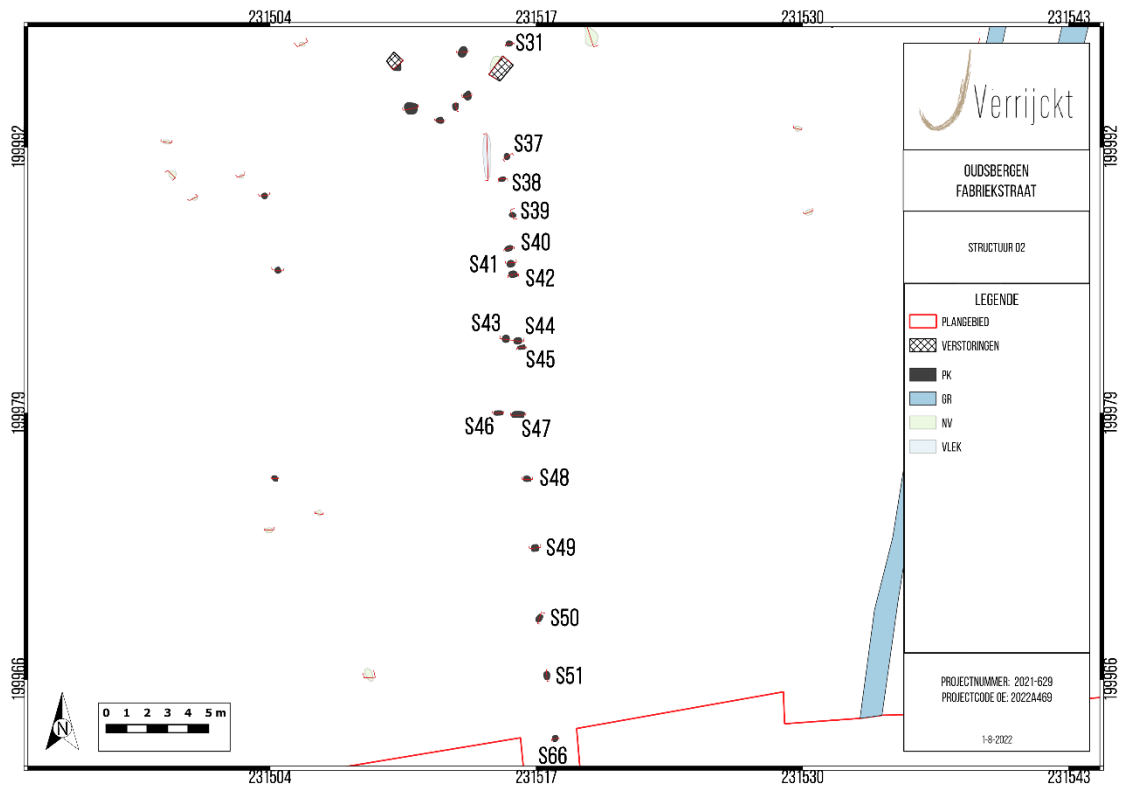
²⁶ TICHELMAN 2010.



Figuur 23: Structuur 1 in kijkvenster 1 (REYGEL 2019).



Figuur 24: Enkele achtpalige gebouwen uit de opgraving van Maastricht-Aachen, Airport (TICHELMAN 2010).



Figuur 25: Detail van de palenrij.

5.3 Palenrij

Net ten oosten van de gebouwplattegrond werd een palenrij aangetroffen. Ze is noord-zuid georiënteerd, te volgen over een lengte van ca. 34 m en heeft centraal een duidelijke toegang. De paalsporen vertonen zich in het vlak als donkergrijze ronde tot ovale vlekken. Buiten een uitzondering met een diameter van 62 cm, meten ze maximale tussen 33 en 45 cm diameter. In coupe vertonen ze een vlak- of komvorm met dieptes variërend tussen 4 en 40 cm vanaf het archeologisch leesbaar niveau. De toegang is duidelijk te herkennen aan de dubbele palenzetting. Interessant is dat de palenrij zich net op de overgang bevindt tussen het lager gelegen oostelijk en het hoger gelegen westelijk gedeelte van het terrein.

In geen enkele van de paalsporen werd vondstmateriaal aangetroffen.

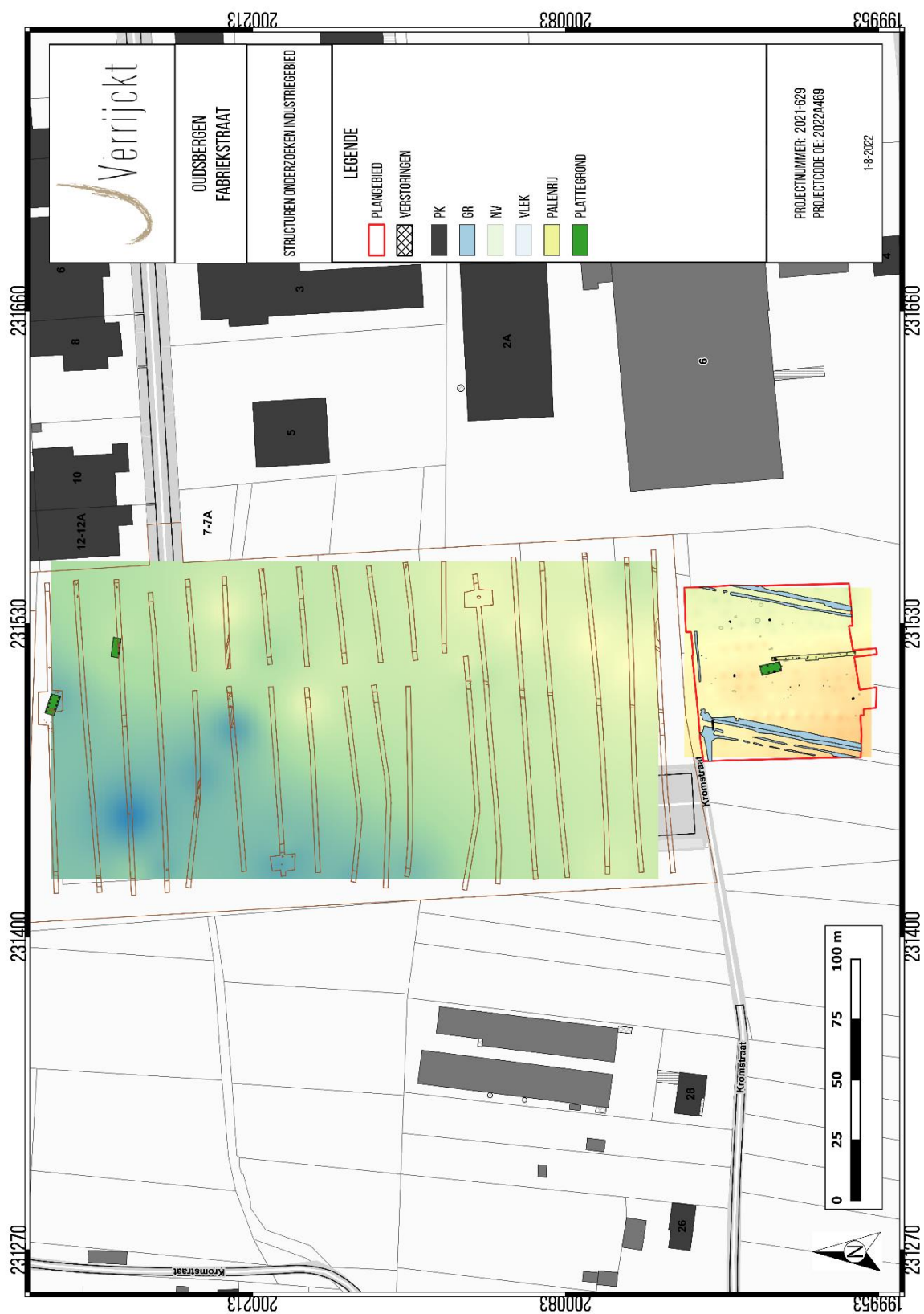
Houtskool uit twee paalsporen werd verzameld en opgestuurd ten behoeve van radiokoolstofdatering:

- M3 uit spoor S49 leverde een datering op tussen 1260 en 1050 v. Chr. met 94,4% waarschijnlijkheid tussen 1230 en 1050 v. Chr.;
- M5 uit spoor S44 leverde dan weer een datering op gelijkaardig aan de plattegrond, tussen 750 en 410 v. Chr. De grootste waarschijnlijkheid (54,1%) ligt tussen 590 en 410 v. Chr., 28,3% tussen 750 en 680 v. Chr.
- M7 uit spoor S41 leverde uiteindelijk een datering op tussen 1010 en 830 v. Chr. (95,4%).

De interpretatie van de palenrij is moeilijk. Gaat het hier om een slecht bewaarde afscheiding of om de toegang tot het erf. De datering die gelijkaardig loopt met het gebouw doet dit laatste misschien wel vermoeden. Zekerheid is er allerminst.



Figuur 26: Palenrij in het vlak (© J. Verrijckt bvba).



Figuur 27: Het huidige onderzoek geplaat naast de resultaten uit REYGEL 2019.

6 SYNTHESE

6.1 Algemeen

Het vlakdekkend onderzoek leverde inzicht op in de ijzertijdbewoning ter hoogte van het industriegebied in Meeuwen, Oudsbergen. De gebouwplattegrond en palenrij lijken te dateren in de vroege ijzertijd. Dergelijke plattegronden zijn aan de Maaskant wel meer gevonden. Hun interpretatie is nog onduidelijk, maar op basis van de zware fundering wordt in dit onderzoek geopteerd voor een hoofdgebouw, te meer omdat bijgebouwen totaal ontbreken. Mogelijks te wijten aan de minder diepe fundering. Tezamen met het onderzoek op het aanpalende terrein ten noorden van het huidige onderzoek kan men ter hoogte van dit industriepark toch een nederzetting uit de vroege ijzertijd reconstrueren. De centraal archeologische inventaris meldt rondom de vindplaats verschillende Celtic fields met datering in de late bronstijd, vroege ijzertijd, waardoor de aanwezigheid van een nederzetting niet hoeft te verwonderen.

6.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

Landschappelijk kader:

- *Welke bodemhorizonten worden in de profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?*

Er werden voornamelijk zogenaamde AC-profielen opgetekend. Hier en der werd nog het restant van een slecht bewaard podzolprofiel aangetroffen. Het betreft hier het restant van een licht golvend reliëf waarbij de lagere delen beter zijn bewaard van landbouwactiviteiten in het verleden.

- *Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?*

Zie boven.

- *Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en de archeologische sporen?*

Verwacht wordt dat archeologische sporen beter zijn bewaard in de lagere delen van het landschap, en meer zijn afgetopt in de hogere delen van het landschap. Echter hier is het minder duidelijk gezien het beperkte aantal en de aard van de sporen.

- *Hoe zag het landschap er tijdens de verschillende bewonings- en gebruiksfasen uit?*

Niet van toepassing.

- *Heeft de bodem of het landschap een invloed gehad op het landgebruik en de landinrichting?*

Niet van toepassing.

- *Zijn er doorheen de tijd, veranderingen opgetreden in het landschap en het landschapsgebruik? Zijn deze veranderingen veroorzaakt door de mens?*

Niet van toepassing.

Nederzetting

- *Wat is de aard van vindplaats?*

Tijdens het vlakdekkend onderzoek zijn sporen van een nederzetting uit de vroege ijzertijd teruggevonden. De herkende structuren betreffen een huisplattegrond en palenrij, naast enkele losse paalsporen waaraan geen type structuur kan verbonden worden.

- *Is de begrenzing van de nederzetting bereikt? Zoja:*

- o *Waar bevindt zich deze begrenzing en hoe manifesteert zich deze?*

Gezien de vondst van slechts één plattegrond en palenrij is de grens vermoedelijk niet bereikt. Daarenboven werd op het aanpalende terrein ten noorden van het plangebied eveneens een vindplaats aangetroffen. Gezien de verspreide aard van bewoning is het enorm moeilijk hier een begrenzing op in te stellen.

- o *Wat is de datering van de nederzetting en zijn er meerdere fases te herkennen?*

Op basis van de resultaten van het radiokoolstofonderzoek en het typochronologisch onderzoek blijkt een datering van de nederzetting in de vroege ijzertijd. Er is geen fasering te onderscheiden.

- o *Is er sprake van een ruimtelijke inrichting van het landschap waarbij bepaalde zones een bepaalde functie kenden of toebehoorden aan één erf?*

Dit is gezien het beperkte onderzoek moeilijk te zeggen. Er werd een huisplattegrond en palenrij met toegang herkend. De palenrij bevindt zich net op de overgang van de hoger gelegen gronden in het westen naar de lager gelegen gronden in het oosten. Mogelijk vormt ze de toegang tot het erf of de te bewerken gronden, afhankelijk van de richting.

- o *Zijn er gebouwplattegronden aanwezig? Zoja;*

- *tot welk type behoren deze gebouwplattegronden? Zijn er uitspraken te doen omtrent datering, functie, constructie en gebruik?*

Ja, er werd een gebouwplattegrond aangetroffen die vooralsnog niet in types is ingedeeld. Ze werd wel in grotere getalen aangetroffen in o.a. Bilzen en Maastricht/Aken. Ze dateert op basis van de typologie en C14-resultaten in de vroege ijzertijd.

- *Zijn er andere sporen, structuren of vondsten die wijzen op de aanwezigheid van een nederzetting of activiteiten die rechtstreeks verband houden met deze nederzetting?*

Er werd eveneens een palenrij aangetroffen met duidelijk toegang. Ze geeft gelijkaardige C14-resultaten als de huisplattegrond. Mogelijk vormt ze de toegang tot het erf. Meer dan deze twee structuren is er niet aangetroffen.

- *Zijn er sporen aanwezig die verband houden met een specifieke ambacht?*

Nee, er zijn geen sporen die toe te wijzen zijn aan ambachtelijke activiteiten.

Materiële cultuur

- *Tot welke vondstcategorieën behoren de vondsten, wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?*

Er werden slechts acht wandfragmenten handgevormd aardewerk aangetroffen. Ze hebben een totaal gewicht van 118 g en zijn bijgevolg slecht bewaard.

- *Zijn er uitspraken te doen omtrent typologie, functie en datering van de vondsten?*

Gezien de beperkte hoeveelheid vondsten alsook de slechte bewaringsomstandigheden zijn hierover geen uitspraken te doen.

- *Zijn de vondsten van lokale oorsprong of wijzen deze op (handels)contacten met andere gebieden?*

Op basis van de magering lijkt het om lokaal of regionaal vervaardigd aardewerk te gaan.

- *Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de gebruikers?*

Gezien de beperkte hoeveelheid vondsten alsook de slechte bewaringsomstandigheden zijn hierover geen uitspraken te doen.

Aanbevelingen

- *Welke onderzoeken kunnen in de toekomst de kennis van de site uitbreiden?*

Het is zeer moeilijk dergelijke vindplaatsen af te bakenen na uitvoer van een proefsleuvenonderzoek. Elders binnen het terrein werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Er werd de keuze gemaakt om een perimeter rondom de gebouwplattegrond op te graven. De vraag is of een grotere perimeter meer sporen zou hebben opgeleverd.

- *Zijn er vondsten die conserveringsmaatregelen nodig hebben zodat deze voor de toekomst bewaard kunnen blijven?*

Nee, er zijn geen verdere conserveringsmaatregelen nodig.

7 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op de topografische kaart.	4
Figuur 2: Plangebied op de kadasterkaart.	5
Figuur 3: Overzicht van het verkavelingsplan en de bouwloten.	8
Figuur 4: Overzicht van de werkputten op de GRB.	13
Figuur 5: Profielen P101 en P206 (© J. Verrijckt bvba).....	14
Figuur 6: Overzicht van de geregistreerde profielen op het DTM van de vlakhoogtes.	15
Figuur 7: Blanco allesporenkaart.	16
Figuur 8: Allesporenkaart met interpretaties.	17
Figuur 9: Allesporenkaart met monsternames.	19
Figuur 10: Plangebied op de digitaal hoogtemodel van Vlaanderen.	22
Figuur 11: Plangebied op de tertiaire kaart.	23
Figuur 12: Plangebied op de quartaire kaart.	24
Figuur 13: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.	25
Figuur 14: Plangebied op de Ferrariskaart.	27
Figuur 15: Plangebied op de atlas der buurtwegen.	28
Figuur 16: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	29
Figuur 17: Plangebied op een orthofoto uit 1971.	30
Figuur 18: Plangebied op een recente orthofoto.	31
Figuur 19: Plangebied op de GRB met weergave van de meldingen uit de CAI per periode.	33
Figuur 20: Allesporenkaart met interpretaties.	35
Figuur 21: Structurenkaart STR01 (groen); STR02 (geel).....	36
Figuur 22: Structuur 1 tijdens het proefsleuvenonderzoek (© J. Verrijckt bvba).	38
Figuur 23: Structuur 1 in kijkvenster 1 (REYGEL 2019).....	39
Figuur 24: Enkele achtpalige gebouwen uit de opgraving van Maastricht-Aachen, Airport (TICHELMAN 2010).	39
Figuur 25: Detail van de palenrij.	40
Figuur 26: Palenrij in het vlak (© J. Verrijckt bvba).	41
Figuur 27: Het huidige onderzoek geplaat naast de resultaten uit REYGEL 2019.	42

8 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Overzicht van de materiaal categorieën.	18
Tabel 2: Overzicht van de stalen.	18
Tabel 3: Meldingen uit de CAI.	32

9 BIBLIOGRAFIE

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), Brussel.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2022. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.
- AGIV, 2022a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2022b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2022c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2022d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2022e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2022f. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, 1971. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BEYAERT, M. et al., 2006. België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie, Brussel: Uitgeverij Lannoo.
- CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- FELLAHI, S. & J. VERRIJCKT, 2021: Archeologienota Oudsbergen, Fabriekstraat, *J. Verrijckt Rapport nr. 0596*, Beerse.
- GEOPUNT, 2022a. GEOPUNT VLAANDEREN.
- GEOPUNT, 2022b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2022c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2022d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].
- GEOPUNT, 2022e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- HABERMEHL, D., 2014: Opgravingen aan de Spelverstraat te Bilzen. Een nederzetting uit de ijzertijd, *ZAN-Rapport 324*, Amsterdam.
- IOE, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

- JENNES, N. & J. Verrijckt, 2021: Nota Oudsbergen, Fabriekstraat, *J. Verrijckt Rapport nr. 0873*, Beerse.
- REYGEL, P., 2019: Nota Oudsbergen, Klein-heide KMO F2, *ARON Rapport 772*, Tongeren.
- TICHELMAN, G., 2010: IJzertijd bewoning en begraving op het löss-plateau bij Beek. Opgraving Maastricht-Aachen Airport (MAA), Gemeente Beek, *RAAP-Rapport 2054*, Weesp.

10BIJLAGEN

Dagrapporten

Archeologierapport

Vondstenlijst aardewerk

Sporenlijst

Fotolijst

Tekeninglijst

Tekeningen

Radiokoolstofdateringen

Plannen

Plannenlijst